

UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA

NATALIJA BORKO

RUBEŽ PRI ORGANIZACIJAH ZA PLAČILNI
PROMET

Diplomsko delo

Maribor, 2016

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**RUBEŽ PRI ORGANIZACIJAH ZA PLAČILNI
PROMET**

Študentka: Natalija Borko

Študijski program: UNI PRAVO

Študijska smer: Civilno procesno pravo

Mentor: red. prof. dr. Vesna Rijavec

Maribor, 2016

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici dr. Vesni Rijavec za sprejem mentorstva, za vse usmeritve in svetovanja pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvaljujem se družini in vsem bližnjim, zlasti partnerju Borisu za vso podporo in spodbudo, predvsem pa, da ste verjeli vame.

KAZALO

1	UVOD	1
2	SPLOŠNO O IZVRŠBI NA DENARNO TERJATEV DOLŽNIKA.....	2
3	IZVRŠBA NA DOLŽNIKOVA DENARNA SREDSTVA PRI OPP	3
3.1	PREDNOSTI.....	3
3.1.1	SPLOŠNO	3
3.1.2	POTEK POSTOPKA IN IZVRŠILNA DEJANJA	4
3.1.3	STROŠKI POSTOPKA	6
3.1.4	SODNA PRAKSA	8
3.2	OMEJITVE, POMANJKLJIVOSTI, SLABOSTI	9
3.2.1	SPLOŠNO	9
3.2.2	OMEJITVE IZVRŠBE	9
3.2.3	PREKINITEV POSTOPKA.....	10
3.2.4	USTAVITEV POSTOPKA	11
3.2.5	SODNA PRAKSA	13
3.3	IZVRŠBA NA DENARNA SREDSTVA V GOSPODARSKIH ZADEVAH	15
3.3.1	SODNA PRAKSA	15
4	RUBEŽ PRI ORGANIZACIJAH ZA PLAČILNI PROMET	16
4.1	SPLOŠNO	16
4.2	ZASTAVNA PRAVICA IN VRSTNI RED	17
4.2.1	POPLAČILO VEČ UPNIKOV	17
4.2.2	IZVRŠBA NA VEČ DOLŽNIKOVIH RAČUNOV	18
4.2.3	IZVRŠBA PROTI SOLIDARNEMU DOLŽNIKU.....	19
4.3	PREPOVED RAZPOLAGANJA	20
5	NALOGE IN ODGOVORNOST ORGANIZACIJE ZA PLAČILNI PROMET	20
5.1	SPLOŠNO O ORGANIZACIJAH ZA PLAČILNI PROMET.....	20
5.2	ODGOVORNOST ORGANIZACIJE ZA PLAČILNI PROMET	21
5.3	SODNA PRAKSA	22
6	ZAVAROVANJE DENARNIH SREDSTEV DOLŽNIKA PRI OPP	23
6.1	SPLOŠNO O ZAVAROVANJU	23
6.2	ZAVAROVANJE S PREDHODNO ODREDBO	24
6.2.1	SODNA PRAKSA	26
6.3	ZAVAROVANJE Z ZAČASNO ODREDBO	27
6.3.1	SODNA PRAKSA	28

7	UREDBA (ES) ŠT. 805/2004 O UVEDBI EVROPSKEGA IZVRŠILNEGA NASLOVA ZA NESPORNE ZAHTEVKE (UEIN)	29
7.1	PODROČJE UPORABE IN NAMEN UREDBE	29
7.2	POSTOPEK IZVRŠBE.....	30
7.2.1	PREDPOSTAVKE ZA IZDAJO POTRDILA O EIN	30
7.2.2	POSTOPEK IZDAJE POTRDILA O EIN	31
7.2.3	IZVRŠBA NA PODLAGI TUJE SODNE ODLOČBE, POTRJENE KOT EIN 32	
7.3	SODNA PRAKSA SLOVENSКИH SODIŠČ	32
8	UREDBA (ES) ŠT. 1896/2006 O UVEDBI POSTOPKA ZA EVROPSKI PLAČILNI NALOG (UEPN).....	34
8.1	PODROČJE UPORABE IN NAMEN UREDBE	34
8.2	POSTOPEK IZVRŠBE.....	35
8.3	SODNA PRAKSA SLOVENSКИH SODIŠČ	36
9	ZAKLJUČEK	37
10	LITERATURA IN VIRI	38

POVZETEK

Izvršba na dolžnikova denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet se v praksi pojavlja kot eno izmed najpogosteje uporabljenih izvršilnih sredstev. K temu zagotovo napeljuje dejstvo, da je postopek izvršbe s tem izvršilnim sredstvom nekoliko enostavnejši in hitrejši, kar pritegne upnike, ki si želijo čimprejšnjega poplačila terjatve, hkrati upniku nastanejo tudi manjši začetni stroški, ki jih je sprva dolžan sam založiti.

Po fazi dovolitve izvršbe, ostane manj izvršilnih dejanj, ki so potrebna za izvršitev terjatve, izvršba se opravi z rubežem in prenosom terjatve v izterjavo, kar sodišče naloži organizaciji za plačilni promet le z enim sklepom. Poplačilo upnika je celo možno še pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi, seveda ob izpolnitvi določenih pogojev. V kolikor ima dolžnik na svojem računu rubljiva sredstva, je lahko upnik še najhitreje poplačan. Po drugi strani se postavlja vprašanje učinkovitosti tovrstne izvršbe, saj je le malo primerov, da bi se poplačilo upnika izvedlo takoj, bolj pogosto se pojavljajo primeri, da je dolžnik prezadolžen, da na račun ne prejema rubljivih sredstev, da organizacije za plačilni promet zapirajo račune.

V diplomskem delu tako predstavljam prednosti in slabosti oziroma pomanjkljivosti tovrstne izvršbe, probleme, s katerimi se upniki soočajo in hkrati nekatere morebitne rešitve. Posebej predstavljam rubež pri organizacijah za plačilni promet, predvsem z vidika pravic, ki se z njim upniku zagotavljajo.

Poudarek je tudi na vlogi organizacije za plačilni promet ter njeni odgovornosti. Nadalje predstavljam pojem zavarovanja upnikove terjatve pred njeno prisilno izterjavo ter možnosti zavarovanja upnika s predhodno in začasno odredbo.

Za zaključek diplomskega dela predstavljam nekatere možnosti varstva upnika, ki mu jih poleg nacionalne zakonodaje zagotavlja zakonodaja EU, in sicer Uredba UEIN in Uredba UEPN.

Ključne besede: izvršba, rubež, prenos, organizacija za plačilni promet, predhodna odredba, začasna odredba, evropski izvršilni naslov, evropski plačilni nalog.

SUMMARY

Attachment on the debtor's short-term money at the organizations for payment transactions emerges in practice as one of the most often used execution measures. It is certain that the procedure of the attachment with this execution measure is a bit simpler and quicker, which attracts the creditors who wish to have a claim met, at the same time the creditor is faced also with smaller initial costs, which must be advanced by her.

After the phase of allowing the attachment, there are less execution acts which are necessary for the enforcement of the claim. The enforcement is performed by distraint and transfer of the claim into the enforcement, which is imposed to the organization for payment transactions by the court by one decision. Repayment of the creditor is possible even before the finality of the decision on enforcement if certain conditions are met, of course. If the debtor has distrainable financial resources on her account, the creditor can be repaid in the fastest manner. On the other hand, there is a question of efficiency of such enforcement, for there are only a few cases, where the repayment of the creditor could be executed immediately. More often there are cases when the debtor is deeply in debt, when she does not receive distrainable financial resources on her account, and when organizations for payment transactions are closing the accounts.

In the diploma thesis I thus present the advantages and disadvantages and insufficiencies of such enforcement, problems, by which the creditors are confronted, and, at the same time, some possible solutions. I especially present the distraint at the organizations for payment transactions, mostly from the perspective of rights which are ensured by that to the creditor.

The emphasis is also on the role of the organization for payment transactions and its responsibility as well. Further, I present the conception of insuring the debtor's claim before its debt enforcement as well as the opportunity of the insurance of the creditor by the attachment in aid of execution and by the interim order.

As a conclusion of the diploma thesis I present some possibilities of the protection of the debtors, which are ensured to her by means of the EU legislation (regulation on European instrument permitting enforcement and regulation on European payment order), in addition to national legislation.

Keywords: enforcement, distraint, transfer, organization for payment transactions, attachment in aid of execution, interim order, European instrument permitting enforcement, European payment order.

1 UVOD

Z neizpolnitvijo obveznosti, plačilno nedisciplino in končno tudi izmikanju k izpolnitvi obveznosti se srečujemo v vsakdanjem življenju. Za take primere je strankam zagotovljeno pravno varstvo v obliki predhodnega zavarovanja njihovih terjatev ali kasnejša njihova prisilna izvršitev.

Za prisilno izvršitev terjatev na podlagi izvršljive listine je tako strankam na voljo izvršilni postopek, kadar pa stranke še nimajo interesa zanj oziroma še niso izpolnjeni vsi pogoji za izvedbo tega postopka, je strankam na voljo postopek zavarovanja, katerega glavni cilj je zavarovanje terjatev zaradi morebitne njihove kasnejše izvršitve. Oba postopka podrobneje ureja Zakon o izvršbi in zavarovanju.

Za prisilno uveljavitev svoje terjatve v okviru izvršilnega postopka, mora upnik zahtevati pomoč sodišča kot državnega organa, saj je le-to upravičeno uporabiti silo in na ta način vzpostaviti stanje kot izhaja iz izvršilnega naslova. Samopomoč je načelno prepovedana.¹

Izvršba na denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet je le ena izmed metod, s katero upniki dosegajo prisilno izvršitev svojih denarnih terjatev, kadar le-teh dolžniki prostovoljno ne izpolnijo.

Tovrstno izvršbo bom podrobneje predstavila v diplomskem delu. V začetku diplomskega dela bom najprej predstavila na splošno izvršbo na denarno terjatev dolžnika, nato njeno podvrsto izvršbo na dolžnikova denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet s poudarkom na njene prednosti in slabosti. V jedru diplomskega dela bom predstavila rubež pri organizacijah za plačilni promet, njegov pomen za stranke v postopku z vidika zastavne pravice in prepovedi razpolaganja ter naloge in odgovornost dolžnikovega dolžnika. V nadaljevanju bom predstavila tudi možnost zavarovanja upnikove terjatve s predhodno in začasno odredbo. V zadnjem delu diplomskega dela bom predstavila možnosti upnika, ki mu jih zagotavlja pravo EU, in sicer v okviru Uredbe (ES) št. 805/2004 o uvedbi evropskega izvršilnega naslova za nesporne zahtevke (v nadaljevanju UEIN) in Uredbe (ES) št. 1896/2006 o uvedbi postopka za evropski plačilni nalog (v nadaljevanju UEPN).

Za to tematiko sem se odločila, ker se mi kot zaposleni v odvetniški pisarni, kjer se ukvarjam pretežno s proučevanjem in vlaganjem izvršilnih postopkov, tudi največkrat pojavlja. Čeprav je zakonodaja v Sloveniji in EU dobro urejena, v teoriji in praksi kljub temu ostajajo odprta vprašanja, na katera je potrebno

¹ Povzeto po Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 43.

odgovore poiskati predvsem s proučevanjem primerov iz sodne prakse, zato bom pri izdelavi diplomskega dela vključila tudi primere iz sodne prakse.

2 SPLOŠNO O IZVRŠBI NA DENARNO TERJATEV DOLŽNIKA

Pogosto uporabljeno izvršilno sredstvo v praksi je prav izvršba na denarno terjatev dolžnika oziroma njegovi podvrsti, to sta izvršba na plačo in druge stalne prejemke in izvršba na dolžnikova denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet.

Zakon o izvršbi in zavarovanju² (v nadaljevanju ZIZ) ureja tovrstno izvršbo v devetem poglavju drugega razdelka. V prvih podpoglavjih vsebuje splošne določbe glede izvršbe na denarno terjatev dolžnika, kot so določbe o krajevni pristojnosti, omejitvah izvršbe, izvršilnih dejanjih, v šestem in sedmem podpoglavju pa določa še posebna pravila glede obeh podvrst izvršbe.

Predmet izvršbe na denarno terjatev dolžnika, je dolžnikova denarna terjatev, ki jo ima proti svojemu dolžniku. Izvršba se opravi z rubežem in prenosom terjatve na upnika, če ni v ZIZ za posamezne primere določeno drugače. Upnik lahko sicer predlaga samo rubež, vendar mora v tem primeru v treh mesecih po opravljenem rubežu predlagati še prenos terjatve, drugače sodišče izvršbo ustavi.³ V praksi upnik pogosteje predlaga rubež in prenos terjatve hkrati, saj si na ta način zagotovi, da kasneje ne bi zamudil tri mesečnega roka za predlog za prenos terjatve, če bi sprva predlagal samo rubež.

Rubež in prenos terjatve se dovoli in opravi le za znesek, ki je potreben za plačilo upnikove terjatve, razen če gre za nedeljivo terjatev. V primeru, da gre za deljivo terjatev in izvršbo na to terjatev zahteva več upnikov, se dovoli rubež in prenos za ustrezen znesek posebej v dobro vsakega upnika.

Bistvo izvršbe na plačo in druge stalne denarne prejemke je, da sodišče s sklepom o izvršbi zarubi del plače oziroma določen del drugih stalnih denarnih prejemkov in delodajalcu oziroma izplačevalcu stalnih prejemkov naloži, da mora po pravnomočnosti tega sklepa plačati oziroma plačevati upniku denarni znesek oziroma v denarne zneske, za katerega je dovolilo izvršbo.

² Glej: Zakon o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15 in 76/15 – odl. US).

³ Povzeto po Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 284-285.

Bistvo izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet⁴ (v nadaljevanju OPP) je, da sodišče sklepom o izvršbi naloži OPP, da blokira dolžnikova sredstva v višini obveznosti iz sklepa o izvršbi in po pravnomočnosti sklepa izplača znesek upniku.

3 IZVRŠBA NA DOLŽNIKOVA DENARNA SREDSTVA PRI OPP

3.1 PREDNOSTI

3.1.1 SPLOŠNO

Glavna prednost izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP je zagotovo možnost hitrega poplačila upnikove terjatve. V kolikor ima dolžnik na svojem računu rubljiva sredstva oziroma nanj prejema takšna sredstva, lahko OPP sklep o izvršbi hitro realizira in je upnik na ta način hitro poplačan. Ravno iz tega razloga se upniki pogosto odločajo za uporabo tovrstnega izvršilnega sredstva. Iz statističnih podatkov sodne statistike izhaja, da je izvršba na dolžnikova denarna sredstva pri OPP dejansko tudi najpogostejša.⁵

Ena izmed temeljnih prednosti te izvršbe so tudi razmeroma nižji stroški kot pri drugih sredstvih izvršbe. To dejstvo botruje k temu, da se upniki v večjem delu odločajo za uporabo tega sredstva izvršbe. Današnja praksa na marsikaterem, če ne vsakem področju strmi k čim večjemu uspehu oziroma učinkovitosti ob čim manjšem vložku oziroma nizkih stroških.

Načeloma je lahko prednost te izvršbe tudi v hitrejšem postopku. Upniku pred vložitvijo predloga za izvršbo ni potrebno opravljati nobenih poizvedb o organizacijah za plačilni promet, pri katerih ima dolžnik morebitna denarna sredstva, niti mu podatkov o njih ni potrebno navesti v samem predlogu. V skladu z določbami 40. in 41. člena ZIZ sodišče samo po uradni dolžnosti opravi poizvedbe o teh podatkih. Tudi po izdaji sklepa o izvršbi, je za izpolnitev upnikove terjatve manj izvršilnih dejanj kot pri drugih sredstvih izvršbe. Za opravo izvršbe ni potrebno delovanje izvršitelja, ampak sodišče organizaciji za plačilni promet naloži, da opravi potrebna izvršilna dejanja za izpolnitev upnikove terjatve.

⁴ Organizacije za plačilni promet (OPP) – so banke, hranilnice, Uprava Republike Slovenije za javna plačila in drugi ponudniki plačilnih storitev, ki so v skladu z zakonom pooblaščen za vodenje transakcijskih računov oziroma podračunov ali za opravljanje storitev sprejemanja depozitov.

⁵ Glej: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/stvarno_premozenje/zakonodaja/160411_BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2015.pdf (18.07.2016).

3.1.2 POTEK POSTOPKA IN IZVRŠILNA DEJANJA

Upnik ima pred vložitvijo predloga za izvršbo možnost opravljanja poizvedb o dolžniku in o njegovem premoženju. To možnost ureja ZIZ v 4. členu, in sicer za upnika, ki izkaže pravni interes. Upnik pravni interes izkaže z listino, ki je izvršilni naslov, na podlagi katerega je mogoče v skladu z ZIZ predlagati izvršbo. Glede na to, da je ta možnost predvidena le za upnika z izvršilnim naslovom, izhaja, da te možnosti nima upnik z verodostojno listino, kar ga v tem primeru postavlja v slabši položaj. Na ta način mu je onemogočeno, da bi še pred sprožitvijo izvršbe pridobil podatke o dolžniku oziroma o njegovem premoženju, na podlagi katerih bi se potem lažje odločil, katero izvršilno sredstvo je smiselno uporabiti za čimprejšnjo in uspešno poplačilo svoje terjatve. Lahko pa upnik z verodostojno listino pridobi podatke o dolžniku po pravnomočnosti sklepa o izvršbi.

Pravno podlago za opravljanje poizvedb o dolžniku in njegovem premoženju še pred vložitvijo predloga za izvršbo določa tudi Zakon o varstvu osebnih podatkov⁶ (v nadaljevanju ZVOP-1) v 6. členu, ki omogoča pridobivanje teh podatkov tudi upniku z verodostojno listino. V skladu s tem zakonom je potrebna osebna privolitev posameznika, ki je lahko v pisni, ustni ali drugi ustrezni obliki. V tem primeru mora upnik razmišljati o pridobivanju podatkov že pred sklenitvijo pogodbe oziroma pred začetkom poslovanja z dolžnikom, tako da oblikuje takšno pogodbo oziroma pogodbeno določilo, ki mu bo v skladu z ZVOP-1 omogočala pridobivanje osebnih podatkov o dolžniku. To pogodbeno določilo mora biti oblikovano tako, da na jasn in nedvoumen način seznanj posameznika (tj. dolžnika) z vrsto osebnih podatkov in z namenom njihove obdelave.⁷

Vsekakor je prednost izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP, da upnik za vložitev predloga za izvršbo nujno ne rabi opravljati poizvedb o podatkih dolžnika oziroma o njegovem premoženju. V predlogu za izvršbo tako na podlagi izvršilnega naslova kot tudi na podlagi verodostojne listine ni dolžan navesti podatkov o OPP in številki računa, saj o teh podatkih sodišče po uradni dolžnosti opravi poizvedbe. V kolikor pa bi upnik želel predlagati izvršbo na primer na nepremičnino, ki je v lasti dolžnika, bi v predlogu za izvršbo moral navesti podatke o nepremičnini, potrebne za njeno identifikacijo. Če upnik pred vložitvijo predloga s podatki o nepremičnini, ki je v lasti dolžnika, še ne razpolaga, mora opraviti poizvedbo. Slednja ne predstavlja nekih težav za

⁶ Glej: Zakon o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo).

⁷ Povzeto po Martina Horvat, Nina Guzej, Izvršba z verodostojno listino v teoriji in praksi: s konkretnimi vzorci in nasveti upniku, Maribor 2010, str. 56.

upnika, ki ima izvršilni naslov, težava lahko nastane pri upniku z verodostojno listino.

Ker torej za vložitev predloga za izvršbo na dolžnikova denarna sredstva pri OPP, upniku načeloma ni potrebno opravljati poizvedb o dolžniku, se na tem mestu v boljši položaj postavlja predvsem upnika z verodostojno listino, ki mu je sicer pridobivanje podatkov še pred vložitvijo predloga za izvršbo na podlagi ZIZ onemogočeno, oziroma na podlagi ZVOP-1 dokaj oteženo, saj za pridobitev podatkov potrebuje predhodno privolitev dolžnika.

Predhodno pridobivanje podatkov o dolžniku in njegovem premoženju za upnika lahko pomeni, da se s tem celoten postopek poizkusa dosege čimprejšnjega poplačila terjatve podaljša in morebiti prinese tudi dodatne stroške.

Izvršilni postopek pa sicer sestavljata dve fazi, in sicer dovolitev izvršbe in opravljanje izvršbe. Dovolitev izvršbe se začne s predlogom za izvršbo (izjemoma po uradni dolžnosti) in se konča s sklepom o izvršbi. Tej fazi sledi faza opravljanja izvršbe. Izvršilni postopek se konča, ko je upnik v celoti poplačan ali če se postopek iz kakršnegakoli razloga ustavi.⁸

Faza dovolitve izvršbe kot prva faza izvršilnega postopka, se začne s predlogom za izvršbo, v katerem morajo biti navedeni podatki v skladu z 40. oziroma 41. členom ZIZ, ki so potrebni, da se izvršba lahko opravi. Del predloga za izvršbo je zahtevek za sodno varstvo v izvršbi, na podlagi katerega upnik zahteva, da sodišče dovoli in opravi izvršbo proti dolžniku. Od tega zahtevka moramo razlikovati materialnopravni zahtevek, za katerega zakon uporablja izraz terjatev, ki je ugotovljena v izvršilnem naslovu.⁹

Po vložitvi predloga za izvršbo sodišče upniku naloži plačilo sodne takse z izdajo plačilnega naloga. V izvršilnem postopku namreč velja enako pravilo kot v pravnem postopku, torej, da mora stroške postopka najprej založiti upnik. V kolikor upnik sodne takse v določenem roku kot izhaja iz plačilnega naloga ne poravnava, sodišče postopek izvršbe ustavi.

Po plačilu sodne takse upnika, kar je ena izmed formalnih predpostavk za dopustnost izvršbe in ob izpolnjevanju drugih predpostavk, sodišče izda sklep o izvršbi. S sklepom o izvršbi sodišče predlogu za izvršbi v celoti ali delno ugotovi, ali predlog za izvršbo v celoti ali delno zavrne. V sklepu morajo biti navedeni podatki v skladu s 44. členom ZIZ, ki so potrebni, da se izvršba lahko opravi. Sklep o izvršbi, s katerim se dovoli izvršba, vroči sodišče upniku in dolžniku. Sklep o izvršbi, izdan na podlagi izvršilnega naslova, sodišče v primeru izvršbe

⁸ Povzeto po Dragica Wedam - Lukić, Izvršilno pravo, Ljubljana 1979, str. 53.

⁹ Povzeto po Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 172.

na denarna sredstva dolžnika pri OPP, vroči tudi OPP. V kolikor pa gre za sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine, pa sodišče OPP vroči sklep o izvršbi šele po njegovi pravnomočnosti.

Drugo fazo izvršilnega postopka predstavlja torej opravljanje izvršbe, v katero sodijo vsa izvršilna dejanja za izpolnitev upnikove terjatve, ki izhajajo iz sklepa o izvršbi in niso dovolitev izvršbe.¹⁰

Na tem mestu se spet izkazuje ena izmed prednosti izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP, in sicer, da je le v primeru te izvršbe, lahko upnik poplačan še pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi. Načeloma velja, da se izvršba začne opravljati pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi, s tem, da upnik ne more biti poplačan pred pravnomočnostjo. Izjemoma se torej lahko upnik poplača pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi, kar sicer velja le za sklep o izvršbi na podlagi izvršilnega naslova, ne pa tudi za sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine. Ta izjema tako pride v poštev le za izvršbo na dolžnikova denarna sredstva pri OPP in pod pogojem, da je predlogu za izvršbo priložen izvršilni naslov.

Izvršilnih dejanj v primeru izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP je manj kot v primeru uporabe drugih sredstev izvršbe. Po fazi dovolitve izvršbe, se lahko postopek hitro zaključi. Pri tej vrsti izvršbe ni potrebno sodelovanje izvršitelja, ampak sodišče organizaciji za plačilni promet naloži opravo določenih izvršilnih dejanj. V kolikor dolžnik sklepu o izvršbi ne ugovarja in ima na svojem računu rubljiva sredstva, je lahko upnik hitro poplačan, postopek izvršbe pa s tem hitro končan.

3.1.3 STROŠKI POSTOPKA

»Izvršilni stroški so izdatki, ki nastanejo med postopkom ali zaradi postopka kot sodni stroški in stroški strank.«¹¹

Sprva izvršilne stroške krije upnik, ki mora v skladu z 38. členom ZIZ plačati predujem za stroške izvršilnih dejanj, sicer sodišče izvršbo ustavi. Upnik lahko zahteva povrnitev stroškov od dolžnika, in sicer stroškov, ki so bili potrebni za izvršbo, vključno s stroški poizvedb o dolžnikovem premoženju. Prav tako lahko dolžnik ali tretji zahteva povrnitev stroškov od upnika, če mu jih je upnik neutemeljeno povzročil. Glede na določilo 8. odstavka 38. člena ZIZ se mora povrnitev stroškov zahtevati takoj, ko nastanejo oziroma najkasneje v tridesetih

¹⁰ Povzeto po Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 174.

¹¹ Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 166.

dneh po končanem ali ustavljenem postopku oziroma po zaključitvi zadnjega izvršilnega dejanja, po katerem se izvršba ni več nadaljevala.

Stroški, ki nastanejo strankam med postopkom, so predvsem stroški sodnih taks, stroški zastopanja po odvetniku, materialni stroški kot so stroški poštnine, fotokopiranja, prevodov, izračunov in podobno.¹²

Glede stroškov sodne takse se uporabljajo določila Zakona o sodnih taksah¹³ (v nadaljevanju ZST-1). Iz tarifne priloge ZST-1 pod 4. točko izhaja, za katere vloge v izvršilnem postopku in postopku zavarovanja se plačuje sodna taksa in v kakšni višini. Stroški zastopanja po odvetniku se določajo v skladu z Odvetniško tarifo,¹⁴ in sicer glede izvršilnega postopka po pravilih 10. poglavja in tarifne številke 27.

Upniku poleg naštetih stroškov lahko nastanejo še stroški iz naslova varščine za plačilo dela in stroškov izvršitelja. V izvršbi lahko nastanejo tudi drugi stroški, ki niso povezani z izvršiteljem, to so stroški nagrade za izvedenca. Ti nastanejo v primeru izvršbe na nepremičnino ali na delež družbenika, kadar je potrebno ugotoviti vrednost nepremičnine oziroma delež družbenika z izvedencem. Poleg stroškov za izvedenca lahko nastanejo tudi stroški policije v primeru, ko izvršitelj pri opravi posameznih izvršilnih dejanj zaprosi za pomoč in sodelovanje policije.

Glede na to, da izvršilnih dejanj pri izvršbi na dolžnikova denarna sredstva pri OPP ne opravlja izvršitelj, niti ni potrebno nikakršno sodelovanje izvedenca ali policije, so že s tega vidika stroški izvršbe pri tem izvršilnem sredstvu toliko nižji. V tem primeru nastanejo le stroški sodne takse in morebitni stroški pooblaščenca ter materialni stroški. Od tu izhaja še ena prednost te izvršbe, nižji stroški. Vsakomur je dandanes pomembno, da skuša uresničiti svoje interese in cilje ob čim nižjih stroških, vprašanje pa ostaja, kolikšen je potem dejanski uspeh in učinkovitost.

Položaj upnika je že s samo sprožitvijo izvršilnega postopka neprijeten in neugoden, saj je očitno, da mu prostovoljnega plačila od dolžnika ni uspelo doseči, poleg tega pa je on tisti, ki mora kot prvi založiti začetne stroške postopka. Tako mu je zagotovo pomembno, da ne utрпи še večje izgube in si ne povzroča še dodatnih finančnih bremen.

¹² Povzeto po Dida Volk, *Izvršba-izterjava denarnih terjatev*, Ljubljana 2009, str. 100.

¹³ Glej: Zakon o sodnih taksah (Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 63/13, 58/14 – odl. US, 19/15 – odl. US in 30/16).

¹⁴ Glej: Odvetniška tarifa (Uradni list RS, št. 2/2015).

3.1.4 SODNA PRAKSA

VSK sklep I Ip 472/2007

Jedro:

»Upnik, ki na podlagi verodostojne listine predlaga izvršbo na dolžnikova sredstva pri organizaciji za plačilni promet (OPP), v predlogu za izvršbo ni dolžan navesti podatkov o OPP, pri kateri ima dolžnik denarna sredstva in številke računa. V tem primeru sodišče po pravnomočnosti sklepa o izvršbi po uradni dolžnosti opravi poizvedbe o teh podatkih.«

VSL sklep III Cp 692/2000

Jedro:

»Če se dovoli izvršba na denarna sredstva, ki jih ima dolžnik na računih pri organizacijah za plačilni promet, se upnik poplača pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi, razen, če se izvršba dovoli na podlagi verodostojne listine.«

VSL sklep II Ip 2917/2013

Iz obrazložitve:

»Prav tako je sodišče prve stopnje pri dovolitvi izvršbe pravilno uporabilo novelirano določbo tretjega odstavka 46. člena ZIZ, po kateri se upnik poplača pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi na podlagi izvršilnega naslova na denarna sredstva, ki jih ima dolžnik pri organizaciji za plačilni promet, pod pogojem, da predlogu priloži izvršilni naslov. Navedena določba je bila v zakon vnesena z novelo, Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ-H), ki velja od 13. 7. 2010, in sicer z namenom pospešitve izvršbe in povečanja finančne discipline, pri čemer je zakonodajalec tu izhajal iz dejstva, da je v primeru izvršbe na podlagi izvršilnega naslova sodišče praviloma že presojalo utemeljenost zahtevka. Navedena določba torej ureja samo opravo izvršbe in je kot taka specialnejša in kasnejša (argument specialnosti v povezavi s časovnim elementom - lex specialis posterior derogat legi generali priori) od določbe prvega odstavka 138. člena ZIZ, ki na splošno ureja vsebino sklepa o izvršbi pri izvršbi na dolžnikova denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet.«

Iz zgornje sodne prakse izhajajo nekateri argumenti, ki nakazujejo na prednosti izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP, ki so bile omenjene. Predvsem možnost upnikovega poplčila pri tovrstni izvršbi še pred

pravnomočnostjo, seveda pod pogojem, da gre za izvršbo na podlagi izvršilnega naslova in, da je izvršilni naslov predlogu za izvršbo tudi priložen. Hkrati izhaja, da poplačilo pred pravnomočnostjo ni možno, če se je izvršba dovolila na podlagi verodostojne listine. Kot ena izmed prednosti, ki je bila omenjena, je tudi neobvezna navedba podatkov o OPP, pri kateri ima dolžnik sredstva in številki računa, saj sodišče o teh podatkih samo opravi poizvedbe, kar izhaja iz prvo citirane sodne prakse.

3.2 OMEJITVE, POMANJKLJIVOSTI, SLABOSTI

3.2.1 SPLOŠNO

V skladu z 137. členom ZIZ je upnik tudi pri izvršbi na dolžnikova denarna sredstva pri OPP omejen. Organizacija za plačilni promet ne sme poseči po prejemkih, ki so izvzeti iz izvršbe oziroma je izvršba nanje omejena.

Največji problem upnika nastane, kadar dolžnik na svojem računu nima rubljivih sredstev oziroma nanj ne prejema sredstev, s katerimi bi se lahko doseglo poplačilo upnika ali pa je dolžnikov račun že blokiran. V najslabšem primeru sodišče lahko izvršbo ustavi, če na dolžnikovem računu v enem letu po prejemu sklepa o izvršbi ni nobenega priliva rubljivih sredstev in če dolžnik nima odprtega drugega računa pri OPP.

Problem upnika je lahko tudi dolžnikova prezadolženost oziroma njegova dolgoročna plačilna nesposobnost, zaradi česar se lahko nad dolžnikom sproži kateri od postopkov zaradi insolventnosti, kot sta na primer stečajni postopek ali postopek prisilne poravnave. Vpliv postopka zaradi insolventnosti na postopek izvršbe ima lahko za posledico prekinitev ali ustavitev izvršilnega postopka.

3.2.2 OMEJITVE IZVRŠBE

V okviru vsakega izvršilnega sredstva zakon določa primere, ko so določeni predmeti izvzeti iz izvršbe, to so t.i. oprostitve izvršbe oziroma je izvršba nanje omejena, to so t.i. omejitve izvršbe. Izvršba na predmet, ki je izvzet iz izvršbe oziroma izvršba v večjem obsegu od dovoljenega ni dopustna.¹⁵

Poleg absolutnega izvzetja iz izvršbe, ki ga ZIZ določa v 32. členu, zakon določa še posamezne oprostitve in omejitve, ki se nanašajo na posamezna sredstva izvršbe. Pri izvršbi na denarno terjatev dolžnika, pravila, ki se smiselno uporabljajo tudi za izvršbo na dolžnikova denarna sredstva pri OPP, zakon v

¹⁵ Dida Volk, Upniki v sodnih postopkih, Ljubljana 2004, str. 49.

101. členu taksativno našteva prejemke, ki so izvzeti iz izvršbe. V 102. členu pa natančno določa omejitve izvršbe. Posebej še določa v 103. členu, da predmet izvršbe ne morejo biti terjatve države in samoupravnih lokalnih skupnosti iz naslova davkov in drugih obveznih dajatev ter obveznih prispevkov za socialno varnost.

Zadnja novela ZIZ-K je prinesla novosti in spremembe predvsem na področju omejitev izvršbe na plačo in druge stalne prejemke. Med drugim se je dvignil znesek denarnih prejemkov, ki naj ostanejo dolžniku iz naslova dohodka iz delovnega razmerja kot ga ureja Zakon o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh-2)¹⁶, iz 70 odstotkov na 76 odstotkov minimalne plače. To pomeni, da mora dolžniku po opravljenem rubežu ostati vsaj 76 odstotkov minimalne plače, kar po preračunu pomeni, da mu mora ostati vsaj znesek 600,95 EUR.

Druge pomembnejše spremembe so še omejitve izvršbe na veteranski dodatek, sicer le v primeru izterjave zakonite preživnine in odškodnine za izgubljeno preživnino, izvzet je tudi prejemek iz naslova oskrbnine in enkratni prejemek ob prvi namestitvi otroka v rejniško družino, prav tako so izvzeta denarna sredstva, prejeta iz naslova aktivne politike zaposlovanja.¹⁷

Namen omejitev izvršbe je predvsem v zagotavljanju socialne varnosti dolžnika in socialne varnosti oseb, ki jih je dolžnik dolžan preživljati.¹⁸

Neupoštevanje omejitev izvršbe ima lahko za posledico vložitev nasprotne izvršbe s strani dolžnika. Prav tako je dolžniku na voljo posebno pravno varstvo v smislu zahteve za odpravo nepravilnosti.

Pri izvršbi na dolžnikova denarna sredstva pri OPP obstaja še posebna omejitev izvršbe, ki jo ZIZ določa v 137. členu. Gre za to, da na denarna sredstva iz naslova prejemkov, ki so izvzeti iz izvršbe oziroma je izvršba nanje omejena, lahko OPP poseže po poteku enega meseca od priliva.

3.2.3 PREKINITEV POSTOPKA

ZIZ posebnih določb glede prekinitve postopka ne vsebuje, izjema je določba 37. člena ZIZ, ki ureja smrt stranke in podrobneje določa postopanje sodišča za primer prekinitve postopka, ki nastane zaradi smrti stranke ali njenega zakonitega zastopnika. Sicer se glede prekinitve izvršilnega postopka v skladu s

¹⁶ Glej: Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15 in 55/15).

¹⁷ Povzeto po <http://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/po-izvršbi-mora-ostati-600-95-20ac-naracunu> (21.07.2016).

¹⁸ Povzeto po Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 156.

15. členom ZIZ smiselno uporabljajo določbe Zakona o pravdnem postopku¹⁹ (v nadaljevanju ZPP). ZPP prekinitiv postopka ureja v 17. poglavju v členih 205 do 208 in v členu 211.

ZPP v 205. členu taksativno našteva, v katerih primerih se postopek prekine in da sodišče 1. stopnje izda sklep o prekinitvi postopka. V teh primerih gre za prekinitiv postopka po zakonu, obstaja še varianta, da pride do prekinitve postopka na podlagi odredbe sodišča. To možnost ureja ZPP v 206. členu, ko sodišče odredi prekinitiv postopka, v primeru, da samo ne bo reševalo predhodnega vprašanja ali če gre za stranko, ki je zaradi izrednih dogodkov odrezana od sodišča.

V času prekinitve postopka nehajo teči vsi roki, določeni za pravdna dejanja. Sodišče ne more opravljati v tem času nobenih pravnih dejanj. Prav tako dejanja stranke v času prekinitve nimajo nobenega pravnega učinka nasproti drugi stranki, le-tega dobijo, ko se postopek nadaljuje.

Do prekinitve izvršilnega postopka lahko pride torej tudi zaradi začetka postopka zaradi insolventnosti nad dolžnikom. Vpliv postopka zaradi insolventnosti na izvršilni postopek določa Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju²⁰ (v nadaljevanju ZFPPIPP) v oddelku 3.8., natančneje v 132. členu.

V primeru začetka postopka prisilne poravnave proti dolžniku, se izvršilni postopek, ki je bil začet pred postopkom prisilne poravnave, prekine. Prekinitiv izvršilnega postopka v primeru začetka stečajnega postopka nad dolžnikom je možna le v primeru, če je upnik v postopku izvršbe z zastavno pravico na nepremičnini ali z zastavno pravico na premičnini pred začetkom stečajnega postopka pridobil ločitveno pravico in če do začetka stečajnega postopka v postopku izvršbe še ni bila opravljena prodaja premoženja, ki je predmet ločitvene pravice. V ostalih primerih začetka stečajnega postopka nad dolžnikom, se izvršilni postopek ustavi.

3.2.4 USTAVITEV POSTOPKA

Ustavitev izvršilnega postopka lahko pomeni dokončno poplačilo upnika in s tem uresničitev zasledovanega cilja upnika ali pa ustavitev zaradi drugih

¹⁹ Glej: Zakon o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US in 48/15 – odl. US).

²⁰ Glej: Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US in 38/16 – odl. US).

razlogov, ki niso posledica poplačila upnika in pri čemer namen postopka, tj. popolna realizacija sklepa o izvršbi, ni dosežen.

Sprva je treba razlikovati med ustavitvijo izvršbe in ustavitvijo postopka. Do ustavitve izvršbe pride zaradi neuspešne realizacije izvršilnih sredstev, do ustavitve postopka pa ponavadi takrat, ko upnik umakne predlog ali ko sodišče ugotovi, da ni pogojev za postopek.²¹

ZIZ vsebuje splošno določbo glede ustavitve v 76. členu, ki ureja primer ustavitve po uradni dolžnosti zaradi izgube lastnosti izvršilnega naslova hkrati pa za vse primere ustavitve določa, da se razveljavi opravljena izvršilna dejanja, če s tem niso prizadete pridobljene pravice drugih oseb.

Do ustavitve lahko pride po uradni dolžnosti ali na predlog upnika. Ustavitev se lahko nanaša na vsa izvršilna sredstva, zaradi česar pride do ustavitve celotnega postopka ali pa na posamezno izvršilno sredstvo, pri čemer se potem postopek nadaljuje brez ustavljenega sredstva. Situacije, ko pride do ustavitve izvršbe, ZIZ ureja na različnih mestih.

Med primere ustavitve med drugim sodijo:

- ustavitev kot posledica uspešnega izpodbijanja sklepa o izvršbi, v primeru, ko je dolžnikov ugovor kot njegovo temeljno pravno sredstvo, utemeljen;
- ustavitev kot posledica neuspešne oprave izvršbe ali upnikove pasivnosti (npr. če upnik v roku ne plača predujma za stroške izvršilnih dejanj; če v enem letu po prejemu sklepa o izvršbi na dolžnikovem računu ni nobenega priliva rubljivih sredstev in dolžnik nima odprtega drugega računa);
- ustavitev kot posledica upnikovega umika predloga za izvršbo, kar lahko upnik stori v vsaki fazi postopka, vse dokler je izvršilni postopek v teku.

Slabost izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP je ravno v pogosti ustavitvi izvršbe. Najpogostejši razlog za ustavitev izvršbe, kadar ne pride do poplačila upnika, je ravno ustavitev zaradi neobstoja rubljivih sredstev na dolžnikovem računu oziroma neobstoja drugega dolžnikovega računa.

Upniku sicer ZIZ daje možnost nadaljevanja postopka na način, da sodišču posreduje podatke o drugem računu in OPP, pri katerih dolžnik ima sredstva ali na način, da predlaga druga sredstva izvršbe.

²¹ Povzeto po Martina Horvat, Nina Guzej, Izvršba z verodostojno listino v teoriji in praksi: s konkretnimi vzorci in nasveti upniku, Maribor 2010, str. 282.

V tem primeru upnik potrebuje podatke o dolžnikovem premoženju in njegovih računih pri OPP, kar pomeni, da mora opraviti poizvedbe o njih. V kolikor upnik odgovorov na poizvedbe s strani pristojnih institucij pravočasno ne prejeme, lahko postanejo le-ti na nek način brez pomena, saj je upnik za nadaljevanje postopka vezan na rok. V kolikor upnik s podatki o dolžnikovih računih pri OPP še ne razpolaga, postopka s tem izvršilnim sredstvom ne more nadaljevati. Prav tako navadno ne nadaljuje postopka z drugimi izvršilnimi sredstvi, če nima podatkov o dolžnikovem premoženju, saj je izbira učinkovitejšega izvršilnega sredstva, s katerim bi se morebiti doseglo poplačilo upnikove terjatve, potem otežena.

Nadaljevanje postopka upniku prinaša tudi nastanek novih stroškov, kot so med drugim stroški sodne takse in varščine za delo in stroške izvršitelja, kar pogosto pripelje do odločitve, da upnik postopka vseeno ne nadaljuje.

3.2.5 SODNA PRAKSA

VSL sklep III Cp 844/2000

Jedro:

»Socialni položaj dolžnika varujejo določbe o omejitvi izvršbe na določeno višino njegovih denarnih prejemkov.«

VSL sklep III Cp 7593/2006

Jedro:

»Z določbo 1. točke 1. odstavka 102. člena ZIZ je omejen obseg, v katerem so lahko določena dolžnikova sredstva predmet izvršbe. Sredstva pod navedenim limitom ne morejo biti predmet izvršbe. Če je izvršba dovoljena na predmetu, ki ne more biti predmet izvršbe je to razlog, ki izvršbo preprečuje. Takšna ugotovitev pa pogojuje ustavitev izvršbe.«

VSL sklep I Ip 451/2016

Jedro:

»Kljub vsebini 37. člena ZIZ je potrebno poudariti, da 37. člen ZIZ v bistvu same prekinitve postopka ne ureja, temveč ureja nadaljevanje postopka - torej pogoje, pod katerimi se postopek, kljub smrti stranke, ki nima pooblaščenca (ker če ga ima potem 37. člen ZIZ sploh ne pride v poštev), nadaljuje, kdaj in pod kakšnimi pogoji. ZIZ torej ureja usodo izvršilnega postopka v primeru smrti stranke, za

ostale usode prekinjenega postopka, zaradi okoliščin iz točk 1. do 4. točke 205. člena ZPP, pa ZIZ ničesar ne ureja, zato se na podlagi 15. člena ZPP upoštevajo ostale določbe ZPP (predvsem 208. člen ZPP).«

VSL sklep II Ip 192/2014

Jedro:

»Določbe šestega odstavka 141. člena ZIZ ne gre razumeti tako, da bi izvršilno sodišče izvršbo na denarna sredstva na računu pri organizaciji za plačilni promet ustavilo le ob hkratnem obstoju pogojev iz tretjega in četrtega odstavka istega člena, temveč tako, da se izvršba ustavi na podlagi obvestila banke bodisi ker dolžnik nima odprtega TRR računa bodisi na računu ni (bilo) rubljevih sredstev.«

VSL sklep I Ip 2737/2011

Jedro:

»Upnik je predlog za nadaljevanje izvršbe z novim izvršilnim sredstvom vložil v odprtem roku za pritožbo zoper sklep o ustavitvi, ko je procesna dejanja v postopku še lahko opravljal, saj odločitev o ustavitvi izvršbe še ni bila pravnomočna in je ta pravočasen.

Določba sedmega odstavka 141. člena ZIZ upniku omogoča, da doseže nadaljevanje izvršbe z istim sredstvom in ne posega v določilo tretjega odstavka 34. člena ZIZ, po katerem lahko upnik vse do konca postopka predlaga nadaljevanje izvršbe z novim (drugim) izvršilnim sredstvom.«

Prvi dve citirani sodni praksi se nanašata na omejitve izvršbe, pri čemer iz prve izhaja namen omejitev, da se torej z njimi varuje socialni položaj dolžnika, iz druge pa poudarek na dejstvu, da določena sredstva pod določenim limitom ne morejo biti predmet izvršbe in se nanje ne sme poseči. Iz naslednje sodne prakse izhaja prekinitve izvršilnega postopka, pri čemer se določba ZIZ uporabi samo v primeru smrti stranke, ki nima pooblaščenca in še v tem primeru ta določba ureja nadaljevanje postopka oziroma pogoje za nadaljevanje in ne same prekinitve, za ostale primere prekinitve postopka se napotuje na uporabo določb ZPP. Naslednja četrta sodna praksa podaja bistveno podlago, kdaj obstajajo pogoji, da se lahko izvršilni postopek ustavi na podlagi obvestila banke v skladu z določbo 141. člena ZIZ, torej bodisi ker dolžnik nima odprtega TRR računa bodisi na računu ni rubljevih sredstev, torej ni potrebno, da obstajata oba pogoja hkrati. Tudi zadnja sodna praksa je pomembna z vidika

nadaljevanja postopka izvršbe, če je bil le-ta ustavljen zaradi obstoja pogojev iz 141. člena ZIZ. Upniku je tako omogočeno, da lahko nadaljuje postopek bodisi z istim bodisi z novim izvršilnim sredstvom v odprtem roku za pritožbo zoper sklep o ustavitvi.

3.3 IZVRŠBA NA DENARNA SREDSTVA V GOSPODARSKIH ZADEVAH

ZIZ kot posebno podvrsto izvršbe na denarna sredstva pri OPP, to je izvršba na denarna sredstva v gospodarskih zadevah, ureja v členih od 148 do 151. V tem primeru gre za izvršbo na podlagi izvršilnega naslova, izdanega v postopku v gospodarskih sporih in za izvršbo na podlagi verodostojne listine, če bi ob ugovoru veljala pravila postopka v gospodarskih sporih. Upnik mora v predlogu za izvršbo navesti, da gre za tako izvršbo, sicer se izvršba opravi kot izhaja iz skupnih določb izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP.²²

Posebnost te izvršbe je, da lahko organizacija za plačilni promet prenese sredstva z dolžnikovega računa na upnikov račun še pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi. Slednje velja le za sklep o izvršbi izdan na podlagi izvršilnega naslova. Sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine je v trenutku, ko ga sodišče posreduje organizaciji za plačilni promet že tako ali tako pravnomočen.

V tem delu zakon določa še posebno omejitev oziroma izvzetje na denarna sredstva, ki jih ima na računu država, samoupravna lokalna skupnost in javni zavod, kolikor so jim nujno potrebna za opravljanje njihovih temeljnih nalog oziroma dejavnosti. Izvzeta so še druga denarna sredstva kot jih zakon taksativno našteva v 2. odstavku 149. člena ZIZ.²³

3.3.1 SODNA PRAKSA

VSC sklep II Ip 940/2007

Jedro:

»Sodišče prve stopnje je izvršbo pravilno omejilo oz. iz izvršbe pravilno izvzelo tista denarna sredstva na podračunu dolžnice, ki so nujno potrebna za opravljanje njenih temeljnih nalog oz. katere ji je zagotovila država za opravljanje tistih zadev iz državne pristojnosti, ki so z zakonom prenesene nanjo.«

²² Glej: 148. člen ZIZ.

²³ Glej: 2. odst. 149. člena ZIZ.

VSC sklep II Ip 372/2008

Jedro:

»Ker sodišče prve stopnje v izreku sklepa ni pojasnilo, zakaj naj bi bila denarna sredstva, ki jih bo dolžnica prejela za izvedbo lokalne ceste, nujno potrebna za opravljanje njene temeljne naloge, njegove odločitve v tem delu ni bilo mogoče preizkusiti.«

Iz zgoraj citirane sodne prakse izhajajo primeri glede omejitve izvršbe na denarna sredstva v gospodarskih zadevah, in sicer kdaj gre za ta takšna sredstva, ki jih je potrebno izvzeti iz izvršbe in da je treba njihovo izvzetje tudi pojasniti.

4 RUBEŽ PRI ORGANIZACIJAH ZA PLAČILNI PROMET

4.1 SPLOŠNO

Bistveni pomen rubeža denarnih terjatev je, da sodišče prepove dolžnikovemu dolžniku poravnati terjatev dolžniku, dolžniku pa prepove terjatev izterjati, in sicer tudi iz zastave, ki je bila dana v njeno zavarovanje, ali kako drugače z njo razpolagati. Rubež je opravljen z dnem, ko je sklep o rubežu vročen dolžnikovemu dolžniku. Z rubežem dolžnikove terjatve, ki ga je sodišče opravilo na upnikov predlog, pridobi upnik na njej zastavno pravico.²⁴

Pri izvršbi na dolžnikova denarna sredstva pri OPP sodišče s sklepom o izvršbi naloži OPP naj blokira dolžnikova sredstva na vseh računih v višini obveznosti iz sklepa in načeloma po pravnomočnosti ta znesek izplača upniku. Pred pravnomočnostjo se upnik lahko poplača v primeru sklepa o izvršbi na podlagi izvršilnega naslova in če predlogu za izvršbo priloži izvršilni naslov. V tem primeru sodišče OPP naloži, naj blokira dolžnikova denarna sredstva v višini obveznosti iz sklepa in ta znesek takoj izplača upniku. O pravnomočnosti sklepa o izvršbi mora sicer sodišče obvestiti OPP, da lahko ta opravi plačilo, razen v primeru plačila pred pravnomočnostjo. O opravljenem poplačilu upnika OPP takoj obvesti sodišče.

V kolikor na dolžnikovem računu ni rubljivih sredstev oziroma dolžnik zaradi vezave s sredstvi ne more razpolagati, je OPP dolžna sklep obdržati v evidenci in opraviti poplačilo, ko rubljiva sredstva prispejo na račun oziroma dolžnik dobi pravico z njimi razpolagati. Če v enem letu pred ali po prejemu sklepa na dolžnikov račun ni nobenega priliva rubljivih sredstev, OPP o tem obvesti

²⁴ Glej: 107. člen ZIZ.

sodišče. Sodišče po prejemu tega obvestila in po ponovnem vpogledu v evidence transakcijskih računov lahko izvršbo ustavi, če ugotovi, da dolжник nima odprtega drugega računa pri OPP.

Posebnost tovrstne izvršbe je v dvojni naravi sklepa, saj je le-ta hkrati sklep o rubežu in prenosu terjatve v izterjavo.

4.2 ZASTAVNA PRAVICA IN VRSTNI RED

Z rubežem dolžnikove terjatve pridobi upnik na njej zastavno pravico. Zastavna pravica pridobljena na terjatvi, ki se obrestuje, velja tudi za obresti, ki zapadejo v plačilo po rubežu.²⁵

V primeru izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP, se šteje, da je rubež opravljen, ko OPP prejme sklep.

4.2.1 POPLAČILO VEČ UPNIKOV

Dan oprave rubeža je pomemben, ker se po dnevu rubeža določa vrstni red zastavnih pravic, kadar je upnikov več. Splošno veja, da se plačila opravljajo po vrstnem redu pridobljenih zastavnih pravic. V primeru, da je več upnikov pridobilo zastavno pravico na isti dan, imajo zastavne pravice isti vrstni red. Če nastane primer, da je več upnikov pridobilo zastavno pravico na isti dan in se njihove terjatve ne morejo poplačati v celoti, se poravnajo sorazmerno.

110. člen ZIZ v petem odstavku določa izjemo glede vrstnega reda zastavnih pravic, kadar je več upnikov, in sicer, da imajo pri poplačilu prednost terjatve iz naslova zakonite preživnine. To pomeni, da se le-te prednostno poplačajo, ne glede na to, kdaj je upnik oziroma preživninski upravičenec pridobil zastavno pravico na dolžnikovi terjatvi.

To izjemo je v zakon vnesla novela ZIZ-J, namen določila je doseči učinkovitejšo izterjavo preživnin.²⁶

Za pravilno in poenoteno izvrševanje sklepov o izvršbi je Združenje bank Slovenije sprejelo Navodilo o izvrševanju sklepov o izvršbi pri bankah, ki je bilo

²⁵ Glej: 109. člen ZIZ.

²⁶ Povzeto po Vesna Rijavec, Andrej Ekart, Zakon o izvršbi in zavarovanju z novelama ZIZ-J in ZIZ-K Uvodna pojasnila, Ljubljana 2015, str. 45.

nazadnje revidirano v okviru delovne skupine 26.5.2016.²⁷ Iz navodila izhaja, da banke izvršujejo sklepe o izvršbi po naslednjem vrstnem redu:

- sodni sklep o izvršbi za dospele obveznosti iz naslova zakonite preživnine (s strani upravičenca ali preživninskega sklada), odškodnine za škodo, nastalo zaradi prizadetega zdravja, odškodnine zaradi izgube delovne zmožnosti ali odškodnine zaradi smrti preživljalca,
- sklepi o davčni izvršbi za izterjavo davčne obveznosti (davek skupaj s stroški in obrestmi),
- ostali sklepi, izdani po določbah ZIZ in zakona, ki ureja davčni postopek, po vrstnem redu, kot jih je prejela.²⁸

Prednostno poplačilo davčne obveznosti ureja Zakon o davčnem postopku (v nadaljevanju ZDavP-2) v 94. členu.²⁹

4.2.2 IZVRŠBA NA VEČ DOLŽNIKOVIH RAČUNOV

Dolžnik ima lahko odprtih več transakcijskih računov in to pri isti OPP ali pa različnih OPP. ZIZ posebej določa, kako se izvršba opravlja, če ima dolžnik več računov.

V primeru, da ima dolžnik več transakcijskih računov pri isti OPP, se terjatev upnika poravna iz sredstev na tistem računu, preko katerega dolžnik opravlja svoj plačilni promet. V kolikor na tem računu ni nobenih sredstev, lahko OPP prenese nanj ustrezen znesek z drugih dolžnikovih računov, če dolžnik lahko s temi sredstvi razpolaga. Dolžnik lahko tudi določi drugačen vrstni red računov, če se na ta način sklep poravna v celoti.³⁰

V primeru, da ima dolžnik več računov pri različnih OPP, in je izvršba dovoljena na vsa denarna sredstva, sodišče pošlje sklep o izvršbi vsem organizacijam za plačilni promet, ki morajo dolžnikova denarna sredstva zarubiti do višine obveznosti iz sklepa ter jih takoj prenesti na račun dolžnika pri OPP, ki je v sklepu o izvršbi navedena kot prva. Ta organizacija za plačilni promet se šteje kot primarna.

²⁷ Glej: Navodilo o izvrševanju sklepov o izvršbi pri bankah, <http://www.zbs-giz.si/zdruzenje-bank.asp?StructureId=887> (09.08.2016).

²⁸ Navodilo o izvrševanju sklepov o izvršbi pri bankah, str. 3.

²⁹ Glej: Zakon o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 111/13, 90/14 in 91/15).

³⁰ Povzeto po Navodilo o izvrševanju sklepov o izvršbi pri bankah, str. 8.

Primarnost OPP se sicer lahko določa glede na izrecno navedbo sodišča ali vrstni red OPP v sklepu o izvršbi ali vrstni red OPP v predlogu za izvršbo ali z ostalimi dopisi kot je na primer potrdilo o pravnomočnosti in izvršljivosti.³¹

Primarna OPP po izvršenem prenosu sredstev iz drugih OPP ohrani rubež denarnih sredstev do višine obveznosti iz sklepa o izvršbi in o tem obvešča upnika in sodišče. Ko zarubljena sredstva zadoščajo za poplačilo, primarna OPP o tem takoj obvesti upnika, sodišče in druge OPP, da prenehajo z rubeži in prenosi.³² Denarna sredstva, ki so bila nakazana s strani drugih OPP in presegajo sredstva, ki so bila potrebna za poplačilo sklepa o izvršbi, potem ostanejo na računu pri primarni OPP.

Določene dolžnosti nastajajo tudi za druge oziroma sekundarne OPP. Pred nakazilom sredstev na račun dolžnika pri primarni OPP, mora sekundarna OPP pozvati primarno OPP, da ji sporoči, ali ima dolžnik dovolj sredstev pri primarni OPP za poplačilo obveznosti iz sklepa. V kolikor tega odgovora sekundarna OPP ne prejeme do 14 ure še istega dne, nakaže sredstva na račun pri primarni OPP. Denarna sredstva sekundarna OPP nakazuje na račun pri primarni OPP, dokler ne prejeme obvestila, naj preneha s prenosi, razen, če je pri prvem nakazilu nakazala znesek v višini celotne obveznosti iz sklepa o izvršbi.³³

4.2.3 IZVRŠBA PROTI SOLIDARNEMU DOLŽNIKU

Vsak dolžnik solidarne obveznosti odgovarja upniku za celo obveznost in lahko upnik zahteva njeno izpolnitev od kogar hoče, vse dotlej, dokler ni popolnoma izpolnjena, vendar pa obveznost preneha, ko jo en dolžnik izpolni, in so vsi dolžniki prosti.³⁴

Upnik ima tako pravico, da vloži predlog za izvršbo zoper vse solidarne dolžnike, ni pa to nujno. Izvršbo proti dvema ali več solidarnim dolžnikom ZIZ ureja v 146. členu.

Kadar je predlog za izvršbo vložen zoper dva ali več dolžnikov, ki po izvršilnem naslovu solidarno odgovarjajo za isto obveznost, sodišče izda samo en sklep o izvršbi. Na tem mestu se zato spet pojavi vprašanje vrstnega reda poplačila terjatve.

Upnik lahko že v samem predlogu za izvršbo določi po katerem vrstnem redu naj se terjatev izterja od posameznih dolžnikov. V kolikor tega ne stori, se

³¹ Povzeto po Navodilo o izvrševanju sklepov o izvršbi pri bankah, str. 9.

³² Glej: 145. člen ZIZ.

³³ Povzeto po Navodilo o izvrševanju sklepov o izvršbi pri bankah, str. 10.

³⁴ Glej: 395. člen Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št.,97/07 – uradno prečiščeno besedilo).

terjatev poplača po vrstnem redu, kot so dolžniki navedeni v predlogu za izvršbo, torej najprej zoper dolžnika, ki je kot prvi naveden, nato zoper naslednjega vse do dokler ni dokončnega poplačila.

Solidarni dolžniki navadno imajo odprte račune pri različnih OPP. V takem primeru potem sodišče vroči sklep o izvršbi tisti OPP, pri kateri ima račun odprt primarni dolžnik, torej dolžnik, ki je kot prvi naveden. Če ta dolžnik na računu nima rubljivih sredstev, pošlje OPP sklep o izvršbi, pod pogojem, da upnik to zahteva, tisti OPP, pri kateri ima račun naslednji dolžnik.

4.3 PREPOVED RAZPOLAGANJA

Splošna prepoved razpolaganja izhaja iz sklepa o rubežu, s katerim sodišče, v primeru izvršbe na dolžnikova denarna sredstva pri OPP, prepove OPP dolžniku poravnati terjatev, dolžniku pa prepove terjatev izterjati ali kako drugače z njo razpolagati.

OPP torej dolžniku ne more veljavno izpolniti terjatve, ta prepoved velja vse do konca izvršilnega postopka. V primeru kršitve te prepovedi OPP celo odgovarja upniku za škodo.

5 NALOGE IN ODGOVORNOST ORGANIZACIJE ZA PLAČILNI PROMET

5.1 SPLOŠNO O ORGANIZACIJAH ZA PLAČILNI PROMET

Pomen izraza organizacije za plačilni promet določa ZIZ v 16. členu, in sicer z njim označuje banke, hranilnice, Upravo Republike Slovenije za javna plačila in druge ponudnike plačilnih storitev, ki so v skladu z zakonom pooblašcene za vodenje transakcijskih računov oziroma podračunov ali za opravljanje storitev sprejemanja depozitov.

Plačilni promet od konca leta 2009 ureja Zakon o plačilnih storitvah in sistemih (v nadaljevanju ZPlaSS)³⁵, ki je v pretežnem delu razveljavil Zakon o plačilnem prometu (v nadaljevanju ZPlaP)³⁶.

³⁵ Glej: Zakon o plačilnih storitvah in sistemih (Uradni list RS, št. 58/09, 34/10, 9/11, 32/12, 81/15 in 47/16).

³⁶ Glej: Zakon o plačilnem prometu (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 131/06 – ZBan-1, 102/07, 126/07 – ZFPPIPP, 58/09 – ZPlaSS, 34/10 – ZPlaSS-A in 59/10 – ZOPSPU).

ZPlaP je celovito reformiral plačilni promet in opredelil prehod plačilnega prometa za pravne osebe z Agencije za plačilni promet (APP) na poslovne banke (organizacije za plačilni promet).³⁷

ZPlaSS tako ureja predvsem pogoje za ustanovitev in poslovanje plačilnih institucij, pogoje za opravljanje plačilnih storitev v RS, pravice in obveznosti uporabnikov in ponudnikov plačilnih storitev, pravila glede oblikovanja in upravljanja plačilnih sistemov.

Pod pojmom banke šteje ZPlaSS pravne osebe, ki imajo dovoljenje pristojnega organa za opravljanje bančnih storitev, vključno s hranilnicami, kakor so opredeljene v Zakonu o bančništvu³⁸, s pojmom Uprava Republike Slovenije za javna plačila pa določa državni organ, ki je na podlagi posebnega zakona pristojen za opravljanje plačilnih storitev za neposredne in posredne uporabnike državnega ter občinskih proračunov, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Pojem transakcijskega računa ZPlaSS opredeljuje v 13. členu, in sicer določa, da gre za plačilni račun, ki ga odpre banka s sedežem v Republiki Sloveniji ali podružnica banke države članice v Republiki Sloveniji v imenu enega ali več uporabnikov za namene izvrševanja plačilnih transakcij in za druge namene, povezane z opravljanjem bančnih storitev za uporabnika.

Register transakcijskih računov od 01.07.2010 upravlja Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES), pred tem datumom ga je vodila in upravljala Banka Slovenije. V sklopu registra se vodijo in obdelujejo podatki o transakcijskih računih in podatki o njihovih imetnikih.

5.2 ODGOVORNOST ORGANIZACIJE ZA PLAČILNI PROMET

Pomembno vlogo pri opravi izvršbe na dolžnikova denarna sredstva ima OPP, od katere se pričakuje, da bo v postopku ravnala z določeno stopnjo skrbnosti, to je s skrbnostjo dobrega strokovnjaka, predvsem pa odgovorno. Odgovornost OPP ZIZ posebej določa v 147. členu.

Za primer, če OPP opusti rubež, prenos in izplačilo zapadlih zneskov, ZIZ napotuje na uporabo določbe 134. člena z izjemo četrtega odstavka. V takem primeru lahko potem upnik sodišču predlaga vse do konca izvršilnega postopka, naj mu OPP sama poravna zneske, ki jih zaradi svojega nepravilnega ravnanja

³⁷ Povzeto po Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 291.

³⁸ Glej: Zakon o bančništvu (Uradni list RS, št. 25/15 in 44/16 – ZRPPB).

torej ni odtegnila in izplačala. Sodišče o predlogu odloči s sklepom, ki ima učinek sklepa o izvršbi, če sodišče upnikovemu predlogu ugodí.

OPP pa je lahko tudi odškodninsko odgovorna. Upniku odgovarja za škodo, ki mu je nastala:

- ker ni ravnala po sklepu o izvršbi,
- ker je kršila določbe ZIZ o posredovanju podatkov,
- ker je kršila določbe ZIZ o vrstnem redu, obsegu in načinu poplačila obveznosti iz sklepa o izvršbi.

Iz 147. člena ZIZ izhaja še ena izmed dolžnosti OPP, in sicer, da mora na zahtevo sodišča posredovati vsa pojasnila in listine, iz katerih izhaja, ali in kako je izvršila sklep o izvršbi, ter ali in kako je upoštevala z zakonom določen vrstni red poplačila terjatev.

Ni pa dolžnost OPP, da bi na kakršenkoli način presojala pravilnost in dopustnost izvršbe. Zanj je relevantno samo to, kar je določeno v sklepu o izvršbi. V primeru nejasnosti sklepa, lahko OPP sodišče zaprosi za dodatna pojasnila.

V primeru, da se pri opravljanju izvršbe s strani OPP pojavijo nepravilnosti, lahko stranke ali udeleženci v postopku v skladu s 52. členom ZIZ z vlogo zahtevajo od sodišča, da nepravilnosti odpravi.

5.3 SODNA PRAKSA

VSL sklep I Ip 3745/2007

Jedro:

»Ker ima sklep, s katerim sodišče upnikovemu predlogu iz 1. odstavka 134. člena ZIZ ugodí, učinek sklepa o izvršbi (3. odstavek 134. člena ZIZ), se tudi za tak upnikov predlog uporablja določba 1. odstavka 40. člena ZIZ o vsebini predloga za izvršbo, ki kot obvezne sestavine določa navedbo upnika, dolžnika, izvršilnega naslova ali verodostojne listine, sredstva in predmeta izvršbe ter dolžnikove obveznosti. Pritožbeno sodišče ugotavlja, da je upnikov predlog vseboval vse procesne (formalne) predpostavke, ki jih določa 40. člen ZIZ. Vprašanje utemeljenosti oziroma neutemeljenost predloga, tj. ali iz dejstev, ki jih navaja v predlogu, izhaja pravna posledica, ki jo uveljavlja, pa je vsebinsko oziroma materialnopravno vprašanje, o katerem odloči sodišče prve stopnje pri odločanju o dovolitvi izvršbe oziroma izdaji sklepa o izvršbi. Ker v konkretnem

primeru upnikova vloga ni bila niti nerazumljiva niti nepopolna, je sodišče prve stopnje nepravilno uporabilo določbo 108. člena ZPP v zvezi s 15. členom ZIZ.«

VSL sklep III Ip 597/2013

Iz obrazložitve:

»Glede na določbo 134. člena ZIZ, ki se v skladu z določbo prvega odstavka 147. člena ZIZ uporablja tudi pri odgovornosti organizacije za plačilni promet, sodišče v izvršilnem postopku naloži organizaciji za plačilni promet le plačilo vseh neupravičeno neodtegnjenih, neprenešenih in neizplačanih zneskov po sklepu o izvršbi, ne pa tudi plačilo škode, ki je upniku nastala zaradi nezakonitega ravnanja organizacije za plačilni promet pri izvrševanju sklepa o izvršbi. Upnik je sicer upravičen tudi do povrnitve navedene škode (drugi odstavek 147. člena ZIZ), vendar pa (enako kot v primeru nasprotne izvršbe) povračila te škode ne more uspešno uveljavljati v izvršilnem postopku.«

Zgornja citirana sodna praksa se nanaša na posledice in možnosti upnika v primeru neodgovornega ravnanja organizacije za plačilni promet. Določba 147. člena ZIZ napotuje na uporabo določbe 134. člena ZIZ, po kateri ima upnik možnost vložiti predloga za izvršbo zoper OPP za vse neupravičeno neodtegnjene in neizplačane zneske po sklepu o izvršbi. Tak predlog mora sicer vsebovati vse formalne predpostavke, ki jih določa ZIZ v 40. členu. Kar je bistveno, kot izhaja iz citirane sodne prakse, pa je tudi dejstvo, da upnik s tem predlogom za izvršbo lahko od OPP zahteva le zneske, ki mu jih neopravičeno ni izplačala po sklepu o izvršbi, ne pa tudi škode, ki mu je nastala zaradi takšnega nezakonitega ravnanja OPP.

6 ZAVAROVANJE DENARNIH SREDSTEV DOLŽNIKA PRI OPP

6.1 SPLOŠNO O ZAVAROVANJU

Pred uporabo prisilnih sredstev za uresničitev terjatve, je upnikom dana možnost zavarovanja terjatve, seveda ob izpolnjevanju določenih pogojev za različna sredstva zavarovanja.

Upniki v nekaterih primerih še nimajo interesa za postopek izvršbe bodisi zaradi nastanka novih stroškov, ki so jih prisiljeni v začetku postopka sami založiti, bodisi upajo na uspešno in prostovoljno poravnavo obveznosti s strani dolžnika. V določenih primerih pa postopek izvršbe še niti ni mogoč, ker niso izpolnjene

vse predpostavke zanj. Upniku je tako na voljo postopek zavarovanja, katerega temeljni namen je zavarovanje terjatev v smislu, da se dolžniku predvsem prepreči onemogočanje njihove kasnejše izvršitve.

ZIZ ureja postopek zavarovanja v tretjem delu. Med uvodnimi določbami sprva napotuje na smiselno uporabo določb o izvršbi, če zakon nima posebnih določb za postopek zavarovanja. Nadalje ZIZ v 240. členu taksativno našteva sredstva zavarovanja, le-ta so v prvem odstavku naslednja:

- zastavna pravica na nepremičnini,
- zastavna pravica na poslovnem deležu,
- zastavna pravica na premičnini,
- predhodne odredbe,
- začasne odredbe,

ZIZ v drugem odstavku določa še zastavno pravico na podlagi sporazuma strank.

V tem delu ZIZ še enkrat posebej poudarja, da so določeni predmeti izvzeti iz izvršbe oziroma je izvršba nanje omejena, zaradi česar tudi zavarovanje na te predmete ni dovoljeno.

Z novelo ZIZ-J je sedaj omogočeno zavarovanje z zastavno pravico na poslovnem deležu vsem upnikom, saj je bilo to sredstvo zavarovanja prej na voljo le državi.

Glede na dejstvo, da je možnost zavarovanja denarnega zneska na dolžnikovem računu pri OPP predvidena s predhodno ali začasno odredbo, bosta v nadaljevanju predstavljeni ti dve sredstvi zavarovanja.

6.2 ZAVAROVANJE S PREDHODNO ODREDBO

»Predhodne odredbe so z zakonom taksativno naštetih ukrepi časovno omejenega zavarovanja, katerega namen je zagotoviti možnost oprave bodoče izvršbe, v času, ko že obstaja kvalificirana listina o obstoju denarne terjatve, vendar še ta ni izvršljiva. Zato se tudi imenujejo predhodne, ker se posamezna izvršilna dejanja opravijo, še preden je mogoča prava izvršba.«³⁹

Zavarovanje s predhodno odredbo je mogoče izključno le za denarne terjatve. ZIZ določa dva pogoja za izdajo predhodne odredbe, in sicer:

³⁹ Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 253.

1. pogoj: odločba domačega sodišča ali drugega organa, ki se glasi na denarno terjatev in, ki še ni izvršljiva (smiselno se uporablja tudi za poravnavo, sklenjeno pred domačim sodiščem ali upravnim organov, iz katere terjatev še ni zapadla, ali pred notarjem v obliki notarskega zapisa, ki je izvršilni naslov),
2. pogoj: če upnik izkaže za verjetno nevarnost, da bo sicer uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena.⁴⁰

V kolikor so podani pogoji za izdajo predhodne odredbe, v tem primeru potem izdaja začasne odredbe ni dopustna.

ZIZ v 258. členu določa nekatere okoliščine, za katere se šteje, da je domnevana nevarnost kot drugi pogoj za izdajo predhodne odredbe podana. V nekaterih primerih pa upnik mora izkazati nevarnost, vir katere je lahko stanje ali obnašanje dolžnika, zaradi katerega bi se lahko ogrozilo bodočo izvršbo. Takšno stanje oziroma obnašanje dolžnika lahko izhaja iz njegovih dejanj kot je npr. prezadolženost, slabo upravljanje in podobno.

Predvidena je tudi možnost zavarovanja s predhodno odredbo določenih bodočih občasnih dajatev, in sicer zavarovanje za še ne zapadle zneske iz naslova zakonite preživnine, odškodnine za izgubljeno preživnino zaradi smrti tistega, ki jo je dajal, odškodnine za škodo zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti oziroma izgube delovne zmožnosti. Zavarovanje za te primere se dovoli le za zneske, ki bodo zapadli v enem letu. Nevarnost se domneva, če je zoper dolžnika že bilo treba zahtevati izvršbo oziroma je bila taka izvršba že predlagana.

Vse vrste predhodnih odredb ZIZ taksativno našteva v 260. členu, ena izmed njih je tudi rubež denarnega zneska na dolžnikovem računu pri OPP, katere posledica je nastanek zastavne pravice.

OPP na podlagi prejete predhodne odredbe rubi sredstva dolžnika po enakih pravilih kot po sodnih sklepih o izvršbi. Sredstva, ki so rezervirana po predhodni odredbi, ostanejo rezervirana kljub morebitnim naknadno prejetim sklepom o izvršbi, ne glede na prioriteto. Na računu dolžnika s predhodno odredbo se v registru TRR zaradi pomanjkanja sredstev vzpostavi oznaka (R), OPP pa mora upoštevati prepoved razpolaganja tudi z bodočimi prilivi do višine zneska po odredbi.⁴¹

⁴⁰ Glej: 257. člen ZIZ.

⁴¹ Povzeto po Navodilo o izvrševanju sklepov o izvršbi pri bankah, str. 23.

6.2.1 SODNA PRAKSA

VSL sklep I Ip 67/2016

Jedro:

»Pri zatrjevanju obstoja pogoja verjetne nevarnosti za ogrožanje poplačila, je upnik v obravnavanem primeru izhajal iz dejstva slabega premoženjskega stanja dolžnika, ki po zemljiškoknjižnih podatkih nima premoženja in tudi nima prijavljenega bivališča ne v Republiki Sloveniji in ne v Avstriji, kjer ni uradno prijavljen, kar je razvidno iz informacije o prijavi iz Centralnega registra o nastanitvi občanov, zato mu je bila v tem postopku tudi postavljena začasna zastopnica. Prav dejstvo, da je dolžnik odjavil svoje stalno bivališče in da nima nikjer prijavljenega prebivališča kaže na njegovo skrivanje. Iz vsega navedenega izhaja nevarnost, da bi bila v primeru, da navedeni sklep o predhodni odredbi ne bi bil izdan, ogrožena bodoča izvršba zoper dolžnika.

Pri izdaji predhodne odredbe zoper dolžnika - fizično osebo se ne zahteva izkaza vzroka, ki bo privedel do posledice - bodoče nevarnosti uveljavitve terjatve (konkretno: izkaza ravnanj dolžnika, zaradi katerih bo izterjava terjatve verjetno onemogočena ali precej otežena), temveč zadostuje verjeten izkaz bodoče objektivne nevarnosti za bodočo izterjavo.

V konkretnem primeru je upnik z rubežem denarne terjatve kot predhodno odredbo pridobil na zarubljeni terjatvi, ki jo ima dolžnik do dolžnikovega dolžnika, zastavno pravico. V skladu z 239. členom ZIZ se namreč določbe dela ZIZ, ki se nanašajo na izvršbo, smiselno uporabljajo tudi za zavarovanje, če ni v delu ZIZ, ki opredeljuje zavarovanje, drugače določeno. Ker ni drugačne določitve, se glede učinka predhodne odredbe rubeža terjatve smiselno uporabi 107. člen ZIZ, ki v tretjem odstavku predpisuje pridobitev zastavne pravice na terjatvi, v četrtem odstavku pa izključuje pritožbo dolžnikovega dolžnika zoper sklep o rubežu, saj takšen sklep v ničemer ne poslabša njegovega pravnega položaja.«

VSK sklep I Ip 191/2014

Jedro:

»Po sklepu o izvršbi in zavarovanju je bila izvršba dovoljena tudi za preživninske zneske, za katere je bilo hkrati dovoljeno tudi zavarovanje s predhodno odredbo po 259. členu ZIZ. Gre torej za izvršbo bodočih občasnih dajatev, ki se v skladu z določbo 106. oziroma 143. člena ZIZ vrši brez

vsakokratnega upnikova predloga za izvršbo in posledične izdaje sklepa o dovolitvi izvršbe.«

Iz prvo citirane sodne prakse izhaja, kateri pogoji morajo biti izpolnjeni oziroma kaj mora upnik izkazati, da zadosti izpolnitvi pogojev za izdajo predhodne odredbe. Izhaja tudi, da upnik s predhodno odredbo pridobi zastavno pravico na terjatvi, kar je tudi ena izmed razlik od začasne odredbe, saj z začasno odredbo upnik ne pridobi zastavne pravice. Iz drugega primera sodne prakse izhaja tudi možnost upnika, da s predhodno odredbo zavaruje določene bodoče občasne dajatve.

6.3 ZAVAROVANJE Z ZAČASNO ODREDBO

Tudi začasne odredbe so časovno omejeni ukrepi zavarovanja. Njihov namen je ohranitev obstoječega ali ustvaritev novega začasnega stanja s ciljem, da bo omogočen uspeh sodnega postopka, v katerem upnik uveljavlja svojo terjatev oziroma uspeh bodoče izvršbe ali da se prepreči nastanek hujših škodljivih posledic in grozeče nasilje.⁴²

Začasno odredbo je glede na določilo 267. člena ZIZ mogoče izdati pred uvedbo sodnega postopka, med postopkom, kot tudi po koncu postopka, vse dokler niso podani pogoji za izvršbo.

Kot že navedeno pri prejšnjem poglavju, začasna odredba ni dopusta, če so podani pogoji za predhodno odredbo, s katero se da doseči enak namen.

Za razliko od predhodnih odredb, se začasne odredbe lahko izdajo tako za zavarovanje denarnih terjatev kot tudi za zavarovanje nedennarnih terjatev.

Temeljna naloga začasne odredbe je, da omogoča v času, ko še ni pravnomočne odločbe, hitro vmesno sodno odločitev. Namen začasne odredbe z izbranim ukrepom je tako izpolnjen le, če je postopek izveden kot nujen. V kolikor ukrep ni bil nujen, sploh ni razloga za začasno odredbo.⁴³

Za izdajo začasne odredbe ZIZ posebej določa pogoje za zavarovanje denarnih terjatev, in sicer, da upnik izkaže za verjetno, da terjatev obstoji ali da mu bo terjatev zoper dolžnika nastala, izkazati mora tudi nevarnost, da je zaradi dolžnikovega odtujevanja, skrivanja ali drugačnega razpolaganja s premoženjem uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena. Nevarnosti mu ni treba izkazovati, če izkaže za verjetno, da bi dolžnik s predlagano

⁴² Povzeto po Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 260.

⁴³ Povzeto po Vesna Rijavec, Civilno izvršilno pravo, Ljubljana 2003, str. 261.

odredbo pretrpel le neznatno škodo. Za zavarovanje nedenarnih terjatev pa sodišče izda začasno odredbo, pod pogoji, da upnik izkaže za verjetno, da terjatev obstoji ali da mu bo terjatev zoper dolžnika nastala, izkazati mora tudi eno izmed predpostavk, in sicer nevarnost, da bo uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena oziroma, da je odredba potrebna, da se prepreči uporaba sile ali nastanek težko nadomestljive škode oziroma, da dolžnik z odredbo, ki bi se tekom postopka izkazala za neutemeljeno, ne bi utrpel hujših neugodnih posledic od tistih, ki bi brez izdaje odredbe nastale upniku.⁴⁴

ZIZ primeroma našteva nekatere vrste začasnih odredb za zavarovanje denarne terjatve v 271. členu, in nekatere vrste začasnih odredb za zavarovanje nedenarnih terjatev v 273. členu.

Ena izmed vrst začasnih odredb, s katero je mogoče doseči zavarovanje denarnih terjatev, je nalog OPP, da mora dolžniku ali komu drugemu po dolžnikovem nalogu odreči izplačilo denarnega zneska, za katerega je izdalo začasno odredbo, z dolžnikovega računa.

Razlika od predhodne odredbe je tudi v tem, da se z začasno odredbo ne pridobi zastavna pravica na predmetu zavarovanja.

Namesto začasne odredbe lahko upnik ali tudi dolžnik predlaga položitev varščine in potem, če dolžnik varščino položi, sodišče ustavi postopek in razveljavi že opravljena dejanja.

Posebnost začasne odredbe je tudi v odškodninski odgovornosti upnika, saj lahko dolžnik zahteva povračilo škode od upnika, ki mu je bila prizadejana z začasno odredbo, ki je bila neutemeljena, ali je upnik ni opravičil.

6.3.1 SODNA PRAKSA

VSL sklep I Cpg 1036/2015

Jedro:

»Edini kriterij za potrebe pravilne uporabe 279. člena ZIZ je ta, da se je izdana začasna odredba izkazala za neutemeljeno, ker je bila razveljavljena, in ponovno presojanje neutemeljenosti začasne odredbe ni dopustno, dejstvo, da je bil predlog za izdajo začasne odredbe zavržen, je edini kriterij utemeljenosti začasne odredbe za potrebe pravilne uporabe določbe 279. člena ZIZ.«

⁴⁴ Glej: 270. in 272. člen ZIZ.

VSK sklep I Cp 889/2002

Jedro:

»Po presoji drugostopenjskega sodišča je sodišče prve stopnje pravilno uporabilo določbo 2. odst. 274. čl. Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), po kateri lahko dovoli položitev varščine namesto začasne odredbe tudi na predlog dolžnika. V takem primeru je res potrebno presoditi, ali je višina predlagane varščine primerna, saj mora biti ekvivalent začasni odredbi, ki se z varščino nadomesti. Vendar pa to pa še ne pomeni, da mora v vsakem primeru varščina doseči višino celotne terjatve, to je glavnice z obrestmi in stroški.«

Dolžnik ima na podlagi 279. člena ZIZ pravico zahtevati od upnika povračilo škode, ki mu je bila prizadejana z začasno odredbo, ki je bila neutemeljena ali je upnik ni opravičil. Torej v primeru, da se je začasna odredba izkazala za neutemeljeno, je izpolnjen zadostni pogoj za uveljavljanje odškodnine dolžnika od upnika. Slednje tudi izhaja iz prvo citirane sodne prakse. Drugo navedeni primer sodne prakse pojasnjuje možnost položitve varščine namesto začasne odredbe, predvsem glede določitve višine varščine.

7 UREDBA (ES) ŠT. 805/2004 O UVEDBI EVROPSKEGA IZVRŠILNEGA NASLOVA ZA NESPORNE ZAHTEVKE (UEIN)

7.1 PODROČJE UPORABE IN NAMEN UREDBE

Poleg varstva, ki ga zagotavlja nacionalna zakonodaja, je upniku na voljo pravno varstvo v okviru zakonodaje EU. V zadnjem času se pogosto srečujemo s problemom, da ima upnik pravnomočen sklep o izvršbi zoper dolžnika, ki v Sloveniji nima odprtega nobenega računa pri OPP, temveč ima račun odprt v drugi državi članici, največkrat v sosednji Avstriji. Upnik lahko v takem primeru v skladu z Uredbo UEIN (v nadaljevanju uredba), zahteva, da mu sodišče sodno odločbo izda v obliki evropskega izvršilnega naslova (v nadaljevanju EIN), s katero lahko potem upnik izterjuje svojo terjatev do dolžnika v vseh državah članicah EU in pri tem upošteva pravo posamezne države članice.

Uredba torej uvaja institut evropskega izvršilnega naslova, pri čemer državam članicam ne nalaga obveznosti, da svoje nacionalno pravo prilagodijo zahtevam

uredbe. Nacionalno pravo tako ostaja še naprej v polni veljavi. Presoja skladnosti z zahtevami uredbe se opravi le naknadno.⁴⁵

Uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah, pri čemer so določena področja tako kot po Bruseljski uredbi⁴⁶ izključena. »Predmet EIN so lahko le pogodbene in nepogodbene denarne obveznosti, ki so nominalno določene in zapadle ali pa mora biti datum zapadlosti vsebovan že v izvršilnem naslovu.«⁴⁷

Kot izhaja že iz naslova uredbe, torej uredba velja le za nesporne zahteve. Zahtevki se šteje za nespornega, če:

- se je dolžnik z njim izrecno strinjal s pripoznanjem ali s poravnavo, ki jo je potrdilo sodišče ali je bila sklenjena pred sodiščem med postopkom
- mu dolžnik med sodnim postopkom ni nikoli ugovarjal skladno z ustreznimi postopkovnimi pravili na podlagi zakonodaje države članice izvora,
- dolžnik ni bil navzoč ali zastopan na obravnavi sodišča glede zahtevka po tem, ko je na začetku ugovarjal zahtevku med sodnim postopkom, če tako ravnanje pomeni tiho pripoznanje zahtevka ali dejstev, ki jih je navedel upnik v skladu z zakonodajo države članice izvora,
- se je dolžnik izrecno strinjal z njim v javni listini.⁴⁸

Glede na teritorialni kriterij se UEIN uporablja v vseh državah članicah z izjemo Danske, glede na časovni kriterij se uredba uporablja za potrditev sodb, izdanih po 21.10.2005. Kot EIN se lahko potrdi sodba ne glede na višino prisojenega denarnega zneska, saj velja, da ni omejitev glede vrednosti spora.

7.2 POSTOPEK IZVRŠBE

7.2.1 PREDPOSTAVKE ZA IZDAJO POTRDILA O EIN

UEIN določa štiri pogoje za potrditev sodbe kot EIN, in sicer:

1. sodna odločba mora vsebovati nesporen zahtevek;
2. sodna odločba mora biti izvršljiva v državi izvora;
3. v državi izvora ni prišlo do kršenja določenih pravil o pristojnosti;
4. če gre za pasivno nesporen zahtevek, morata biti izpolnjena še dodatna pogoja:

⁴⁵ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, *Evropsko civilno procesno pravo I*, Ljubljana 2011, str. 107.

⁴⁶ Glej: Uredba (EU) št. 1215/2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (prenovitev).

⁴⁷ Aleš Galič, Nina Betetto, *Evropsko civilno procesno pravo I*, Ljubljana 2011, str. 108.

⁴⁸ Povzeto po Andrej Ekart, (2009). *Evropski izvršilni naslov in varstvo upnika*, doktorska disertacija, Maribor, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, str. 201.

- a. v postopku za izdajo sodne odločbe v državi izvora morajo biti upoštevani minimalni standardi UEIN,
- b. če je toženec potrošnik, mora biti sodba izdana v državi članici njegovega stalnega bivališča.⁴⁹

Splošno se ločita dve vrsti nespornosti zahtevka, in sicer so na eni strani primeri, da nespornost temelji na izrecnem aktivnem soglasju toženca (npr. sodba na podlagi pripoznave, sodna poravnava, javna listina⁵⁰), na drugi strani pa so primeri, v katerih je toženec v postopku ostal ali postal pasiven in gre za domnevno soglasje toženca (npr. plačilni nalog in sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine, zamudna sodba).⁵¹

Kot zahtevk v smislu UEIN se šteje zahtevk za plačilo določenega denarnega zneska, ki je zapadel v plačilo ali za katerega je datum zapadlosti naveden v izvršilnem naslovu. Kot EIN se ne morejo potrditi izvršilni naslovi, ki vsebujejo nedenarne zahtevke.

Kot EIN se lahko potrjuje sodna odločba, ki je izvršljiva, ni treba, da je pravnomočna. Izvršljivost se presoja po nacionalnem pravu države izvora.⁵² V Sloveniji sicer praviloma ne obstajajo sodne odločbe, ki bi bile izvršljive, a hkrati nepravnomočne.

7.2.2 POSTOPEK IZDAJE POTRDILA O EIN

Sodba o nespornem zahtevku se lahko, če izpolnjuje vse predpostavke, potrdi kot EIN na predlog pri sodišču v državi izvora. Predlog se lahko poda med postopkom oziroma že skupaj s pisanjem o začetku postopka.

Potrdilo o EIN se izda z uporabo standardnega obrazca iz Priloge I k UEIN.

Postopek izdaje potrdila o EIN je enostranski, saj dolžniku ni dana možnost, da se o predlogu za izdajo potrdila o EIN izjavi. Glede na to, da UEIN podrobneje ne določa, kakšen je sicer postopek izdaje potrdila o EIN, je potrebno za rešitev teh vprašanj subsidiarno uporabiti zakonodajo države članice izvora.⁵³

⁴⁹ Povzeto po Andrej Ekart, (2009). Evropski izvršilni naslov in varstvo upnika, doktorska disertacija, Maribor, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, str. 219.

⁵⁰ Javna listina – v Sloveniji neposredno izvršljiv notarski zapis.

⁵¹ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, Evropsko civilno procesno pravo I, Ljubljana 2011, str. 114.

⁵² Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, Evropsko civilno procesno pravo I, Ljubljana 2011, str. 118.

⁵³ Povzeto po Andrej Ekart, (2009). Evropski izvršilni naslov in varstvo upnika, doktorska disertacija, Maribor, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, str. 288.

ZIZ razen določb o pristojnosti drugih vprašanj glede EIN ne ureja. Ker pa gre za institut, ki je umeščen v ZIZ, se smiselno glede vprašanj postopka uporabljajo pravila, ki sicer veljajo za izvršilni postopek.⁵⁴

Potrditev EIN učinkuje za potrebe izvršilnega postopka v tujini.

7.2.3 IZVRŠBA NA PODLAGI TUJE SODNE ODLOČBE, POTRJE NE KOT EIN

Postopek izvršbe ureja zakonodaja države članice izvršbe, zato se sodba, potrjena kot EIN, izvrši pod enakimi pogoji kot sodba, izdana v državi izvršbe. Bistvo UEIN je ravno v tem, da v državi izvršbe za upnika odpade potreba po izvedbi posebnega predhodnega postopka eksekvatur (potrditve izvršljivosti). Prav tako pa po drugi strani odpade za dolžnika možnost, da bi proti tujemu izvršilnemu naslovu, ki je potrjen kot EIN, lahko uveljavljal razloge, ki bi mu odrekli učinkovanje v državi izvršbe.⁵⁵

Glavno načelo glede izvršbe je, da se tuja sodna odločba, ki je v državi izvora potrjena kot EIN, izvrši enako kot domača sodna odločba.

Enako načelo velja tudi glede možnosti uveljavljanja ugovorov zoper dopustnost izvršbe. V poštev pridejo tako opozicijski in impugnacijski razlogi za nedopustnost izvršbe. Uredba posebej izrecno določa, da pa pod nobenim pogojem tuje sodbe ali njene potrditve kot EIN sodišče v državi izvršbe ne sme preverjati glede vsebine.⁵⁶

Dolžnikova pravna sredstva v UEIN so precej omejena. Vendarle pa lahko v primeru, da je dolžnik vložil pravno sredstvo zoper sodbo, potrjeno kot EIN, vključno s pravnim sredstvom v smislu 19. člena Uredbe, ali pa zahteval popravek ali umik potrdila EIN, pristojno sodišče ali organ v državi izvršbe na zahtevo dolžnika bodisi omeji postopek izvršbe na zaščitne ukrepe, ali pogojuje izvršbo predložitvijo varščine ali pod izrednimi pogoji celo prekine postopek izvršbe.⁵⁷

7.3 SODNA PRAKSA SLOVENSКИH SODIŠČ

VSK sklep II Ip 312/2012

Iz obrazložitve:

⁵⁴ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, *Evropsko civilno procesno pravo I*, Ljubljana 2011, str. 153.

⁵⁵ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, *Evropsko civilno procesno pravo I*, Ljubljana 2011, str. 159.

⁵⁶ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, *Evropsko civilno procesno pravo I*, Ljubljana 2011, str. 160.

⁵⁷ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, *Evropsko civilno procesno pravo I*, Ljubljana 2011, str. 165.

»Učinek potrdila o EIN je v tem, da potrjuje izvršljivost domačega izvršilnega naslova, pri čemer je sodišče v državi izvršbe na potrdilo o EIN vezano in ga ne more znova preverjati. Vendar pa to vsekakor ne pomeni, da sta v državi izvora glede iste sodne odločbe lahko izdani dve (po vsebini različni) potrdila o EIN (ob uporabi standardnega obrazca iz priloge I k UEIN). Potrdilo o EIN se namreč lahko na predlog pri sodišču izvora popravi, kadar zaradi vsebinske napake obstaja neskladje med sodbo in potrdilom, ali umakne, kadar je bilo očitno napačno odobreno. Predlog za popravo ali umik potrdila o EIN se opravi z uporabo standardnega obrazca iz priloge VI k UEIN (tretji odstavek 10. člena UEIN), in sicer se takšna zahteva vloži pri sodišču izvora, nacionalnemu zakonodajalcu pa je prepuščeno, da določi, kateri organ o popravi ali razveljavitvi odloča in po kakšnem postopku (drugi odstavek 10. člena UEIN).«

VSK sklep II Ip 424/2013

Jedro:

»V konkretnem primeru je upnik vložil predlog za izvršbo na podlagi izvršilnega naslova. UEIN v 5. členu določa, da se sodba, ki je bila potrjena kot evropski nalog za izvršbo (EIN) v državi članici izvora, prizna in izvrši v drugih državah članicah, ne da bi bila potrebna razglasitev izvršljivosti in brez vsake možnosti ugovora proti njenemu priznanju. To pomeni, da v državi izvršitve nista potrebna dodatno priznanje in potrditev izvršljivosti (odprava eksekvatur). Sama izvršba na podlagi EIN se vodi po pravilih države izvršbe. Pri tem je EIN v celoti izenačen z domačimi izvršilnimi naslovi. Po 2. točki 21. člena UEIN pa se sodba ali njena potrditev kot EIN v državi članici izvršbe pod nobenim pogojem ne sme preverjati glede vsebine, zato so takšne pritožbene navedbe neutemeljene. Tudi po 17. členu ZIZ je v izvršilnem postopku sodišče vezano na izvršilni naslov, kot se ta glasi (načelo stroge formalne legalitete), zato ne more presojsati pravilnosti in zakonitosti le-tega ter vanj posegati.«

Sodne prakse na tem področju še primanjkuje, zaradi česar je možno, da se upniki še toliko ne poslužujejo možnosti, ki jim jo ponuja ta uredba. Iz zgornjih primerov sodne prakse izhaja učinek potrdila o EIN, predvsem, da potrjuje izvršljivost domačega izvršljivega naslova, ponovna potrditev izvršljivosti ni potrebna (odprava eksekvatur), sodišče v državi izvršbe je nanj vezano in mora z njim ravnati kot z domačim izvršilnim naslovom, nikakor ga ne sme preverjati glede vsebine.

8 UREDBA (ES) ŠT. 1896/2006 O UVEDBI POSTOPKA ZA EVROPSKI PLAČILNI NALOG (UEPN)

8.1 PODROČJE UPORABE IN NAMEN UREDBE

Plačilna nedisciplina zadeva tudi čezmejna razmerja, torej razmerja med strankami različnih držav. Rešitve ponuja tudi zakonodaja EU. Z Uredbo UEPN (v nadaljevanju uredba) je vzpostavljen prvi dejanski evropski civilni postopek, to je postopek za evropski plačilni nalog (v nadaljevanju EPN).⁵⁸ Tako je sedaj strankam na voljo tudi na ravni EU, da uporabijo poenoten instrument, ki ga je mogoče na nek način enačiti plačilnemu nalogu kot ga določa slovenski ZPP oziroma izvršbi na podlagi verodostojne listine, ki jo ureja ZIZ.⁵⁹

Uredba zagotavlja upniku možnost, da hitro in enostavno pride do izvršilnega naslova, kateri bo tudi neposredno izvršljiv v vseh državah članicah EU. Tudi po tej uredbi odpade potreba po posebnem postopku priznanja izvršljivosti (eksekvature).

Pomembna razlika te uredbe od uredbe UEIN, je v tem, da se pri tej uredbi postopek od samega začetka vodi po pravilih uredbe, nacionalno pravo se uporablja subsidiarno le za vprašanja, ki jih uredba ne ureja.

Prav tako uredba ne nadomešča in ne usklajuje obstoječih mehanizmov za izterjavo zahtevkov na podlagi nacionalnega prava ali v skladu z kakšno drugo uredbo, ampak upniku samo omogoča dodatno možnost.⁶⁰

EPN se lahko izda le za denarne zahtevke, ki morajo biti v trenutku vložitve vloge zapadli in določeni. Uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah, pri čemer so določena področja podobno kot po Bruseljski uredbi izključena, načelno pa izključuje tudi zahtevke, ki izhajajo iz nepogodbenih obveznosti.

Eden izmed pogojev uporabe uredbe je čezmejni element, ki je podan, če ima vsaj ena od strank stalno ali običajno prebivališče v državi članici, ki ni država članica, pred sodiščem katere poteka postopek.

Tudi pri tej uredbi je njena uporaba glede na teritorialni kriterij izključena za Dansko.

⁵⁸ Povzeto po Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah, Praktični vodnik za uporabo Uredbe o evropskem plačilnem nalogu, Belgija 2011, str. 5.

⁵⁹ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, Evropsko civilno procesno pravo I, Ljubljana 2011, str. 170.

⁶⁰ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, Evropsko civilno procesno pravo I, Ljubljana 2011, str. 171-172.

8.2 POSTOPEK IZVRŠBE

Predlog za EPN se vloži na standardiziranem obrazcu, ki izhaja iz Priloge A k uredbi. V predlogu je potrebno navesti znesek glavnice in, če se zahtevajo obresti, še obrestno mero ter obdobje, za katero se obresti zahtevajo, razen če se le-te samodejno prištejejo h glavnici. Navede se tudi temelj zahtevka z opisom okoliščin, ki so podlaga zahtevku in opis dokazov, ki pa jih k predlogu ni potrebno predložiti, saj za postopek EPN velja, da ni listinski dokazni postopek. V primeru pomanjkljivega predloga, lahko sodišče predlagatelja pozove na dopolnitev ali popravilo predloga, tega pa sodišče ne stori, če je predlog nedopusten ali očitno neutemeljen, ampak ga v tem primeru zavrne.⁶¹

Če sodišče predlogu ugodí, EPN izda na obrazcu iz Priloge E k uredbi, to stori v praviloma 30 dneh od vložitve predloga. EPN vroči tožencu in ga pouči o možnosti, da plača znesek iz naloga toženi stranki ali da v roku 30 dni vloži ugovor na sodišče izvora. V kolikor toženec ne poda ugovora, sodišče v državi izvora potrdi izvršljivost EPN in ga pošlje tožeči stranki. Tako potrjen EPN je neposredno izvršljiv v vseh državah članicah EU in glede tega povsem izenačen s sodbami domačih sodišč v teh državah. Če pa toženec v roku ugovarja, se zadeva prenese v redni pravdni postopek.⁶²

EPN, ki postane izvršljiv v državi članici izvora, torej v državi, v kateri je bil izdan, je izvršljiv tudi v kateri koli drugi državi članici. V državi izvršbe eksekvatura ni potrebna. Za postopek izvršbe velja nacionalno pravo države izvršbe, brez poseganja v določbe uredbe. Pod nobenim pogojem sodišče v državi izvršbe ne sme preverjati EPN glede vsebine.⁶³

Upnik mora v državi izvršbe sodišču ali drugemu pristojnemu organu za izvršbo predložiti predlog za izvršbo. Predlogu mora priložiti tudi kopijo EPN, ki ga nujno ni potrebno prevesti, v prevodu se le-ta predloži po potrebi glede na pravila države izvršbe.

V skladu s uredbo je možna zavrnitev izvršbe v dveh primerih, in sicer:

- če je EPN nezdružljiv s prej izdano odločbo ali nalogom, izdanim v kateri koli državi članici ali tretji državi, pod pogojem, da:
 - a) prej izdana odločba ali nalog temelji na istem dejanskem stanju ali je bil izdan med istimi strankami,
 - b) prej izdana odločba ali nalog izpolnjuje pogoje, potrebne za priznanje v državi izvršbe;

⁶¹ Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, *Evropsko civilno procesno pravo I*, Ljubljana 2011, str. 178-180.

⁶² Povzeto po Aleš Galič, Nina Betetto, *Evropsko civilno procesno pravo I*, Ljubljana 2011, str. 183-187.

⁶³ Povzeto po *Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah*, Praktični vodnik za uporabo Uredbe o evropskem plačilnem nalogu, Belgija 2011, str. 27.

- c) se nezdružljivost ni mogla upoštevati kot ugovor v sodnem postopku v državi izvora,
- če je tožena stranka tožeči stranki plačala znesek, dodeljen v EPN.

8.3 SODNA PRAKSA SLOVENSКИH SODIŠČ

VSL sklep I Ip 2435/2015

Jedro:

»Pravnomočen in izvršljiv evropski plačilni nalog je izvršilni naslov, zato kršitev, do katerih je morebiti prišlo v postopku njegove izdaje, ni mogoče uveljavljati v izvršilnem postopku, ki je namenjen zgolj njegovi izvršitvi – prisilni izterjavi denarne terjatve, ki je bila z evropskim plačilnim nalogom ugotovljena. Te kršitve lahko dolžnik uveljavlja s posebnim pravnim sredstvom ponovne preučitve v izrednih primerih, če so za to izpolnjeni pogoji iz uredbe, oziroma z ustreznimi pravnimi sredstvi po nacionalnem pravu države, ki je evropski plačilni nalog izdala.

Pojem izrednih okoliščin, ki upravičujejo prekinitev izvršilnega postopka, predstavlja pravni standard, ki mu je evropski zakonodajalec določil le okvir, določitev natančnejše vsebine pa je prepustil tistemu, ki ga uporablja.«

VSM sklep I Ip 622/2015

Jedro:

»Izvršbo je mogoče dovoliti izključno za tisto glavno oziroma stransko terjatev, ki je po višini in zapadlosti nedvoumno opredeljena v evropskem plačilnem nalogu, za stransko terjatev iz naslova obresti pa mora biti nedvoumno tudi, od katere glavnice tečejo, po kakšni obrestni meri in kdaj začnejo teči. Navedenega opomina (priloga spisa A 2) nikakor ni mogoče uporabiti za natančnejše pojasnjevanje izvršilnega naslova, saj gre za zasebno listino upnika, ki nima kvalitete izvršilnega naslova.«

Manj sodne prakse je tudi iz področja uporabe Uredbe UEPN. Zgornji prvi primer se nanaša na možnosti, ki jih imajo stranke v primeru kršitev, ki nastanejo v postopku izdaje EPN. Drugi primer sodne prakse pojasnjuje za katere terjatve je mogoče izvršbo dovoliti in kaj je mogoče šteti kot izvršilni naslov.

9 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi sem predstavila potek in značilnosti izvršilnega postopka z rubežem pri organizacijah za plačilni promet, skozi tematiko sem predstavila možnosti, ki se strankam, predvsem upniku ponujajo pri izterjavi njihove terjatve, prav tako pa tudi težave, na katere lahko stranke naletijo. Glede na dejstvo, da tudi v praksi pogosto poleg razpoložljive teorije iščemo odgovore v sodni praksi, sem v diplomsko delo vključila nekatere primere iz sodne prakse, s katerimi sem skušala tematiko dodatno podkrepiti.

Kljub mnogim pomanjkljivostim oziroma slabostim tovrstne izvršbe, kot so pogoste ustavitve izvršbe zaradi nerubljivih sredstev na dolžnikovem računu ali dolžnikove prezadolženosti, zaradi česar ogromno zadev odpade v skupino nerešenih zadev, menim, da se bodo stranke v bodoče še vseeno v večji meri odločale zanjo.

Kot zaposlena v odvetniški pisarni opazim, k čemu stranke težijo, vsaj po mojih izkušnjah, so to čim nižji stroški in čim manjši prispevek, hkrati pa izbira najhitrejše poti k uresničitvi cilja. Izvršba na dolžnikova denarna sredstva pri OPP strankam na nek način to omogoča. Nižji so začetni stroški, strankam načeloma ni potrebno opravljati nobenih poizvedb o dolžniku in njegovem premoženju, zakon pri tej vrsti izvršbe v določenih primerih celo omogoča poplačilo še pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi.

V primeru upnika, ki ima verodostojno listino, je skoraj zagotovo, da se bo odločil za tovrstno izvršbo, sploh ob pomanjkanju podatkov o dolžnikovem premoženju, saj mu ZIZ niti ne omogoča, da bi lahko opravljal poizvedbe o njih še pred sklepom o izvršbi. Obenem pa v predlogu za izvršbo na dolžnikova denarna sredstva pri OPP ni dolžan navesti podatkov o OPP in številki računa.

Kolikor izhaja iz mojih izkušenj, se stranke dosti ne odločajo za predhodno zavarovanje svojih terjatev, čeprav izpolnjujejo pogoje zanjo, razlog je morebiti v dodatnih stroških.

Prav tako dosti ne posegajo po varstvu, ki jim ga zagotavlja zakonodaja EU. Menim, da je kljub dobro urejeni zakonodaji tako na nacionalni ravni kot ravni EU, problem v pomanjkanju prakse s tega področja.

Pomanjkljivost v celotnem sistemu plačilne nediscipline je po mojem mnenju, premajhna naravnost k njenemu zmanjševanju in odpravljanju tako z vidika uveljavljanja sankcij kakor tudi lastnega zavedanja plačilne discipline.

10 LITERATURA IN VIRI

PRAVNI VIRI

Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo)

Odvetniška tarifa (Uradni list RS, št. 2/2015)

Uredba (ES) št. 1896/2006 o uvedbi postopka za evropski plačilni nalog (Uradni list EU, št. L 399/1)

Uredba (ES) št. 805/2004 o uvedbi evropskega izvršilnega naslova za nesporne zahtevke (Uradni list EU, št. L 143/15)

Uredba (EU) št. 1215/2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (prenovitev) (Uradni list EU, št. L 351/1)

Zakon o bančništvu (Uradni list RS, št. 25/15 in 44/16 – ZRPPB)

Zakon o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 111/13, 90/14 in 91/15)

Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15 in 55/15)

Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US in 38/16 – odl. US)

Zakon o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15 in 76/15 – odl. US)

Zakon o plačilnem prometu (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 131/06 – ZBan-1, 102/07, 126/07 – ZFPPIPP, 58/09 – ZPlaSS, 34/10 – ZPlaSS-A in 59/10 – ZOPSPU)

Zakon o plačilnih storitvah in sistemih (Uradni list RS, št. 58/09, 34/10, 9/11, 32/12, 81/15 in 47/16)

Zakon o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US in 48/15 – odl. US)

Zakon o sodnih taksah (Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 63/13, 58/14 – odl. US, 19/15 – odl. US in 30/16)

Zakon o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo)

KNJIGE IN PUBLIKACIJE

Ekart Andrej, (2009). Evropski izvršilni naslov in varstvo upnika, doktorska disertacija, Maribor, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah, Praktični vodnik za uporabo Uredbe o evropskem nalogu za izvršbo, Evropske skupnosti, Belgija, 2008

Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah, Praktični vodnik za uporabo Uredbe o evropskem plačilnem nalogu, Evropska unija, Belgija, 2011

Galič Aleš, Betetto Nina, Knez Rajko, Evropsko civilno procesno pravo, GV Založba, Ljubljana, 2011

Galič Aleš, Keresteš Tomaž, Kežmah Urška, Rijavec Vesna, Učinkovito uveljavljanje terjatev – izkušnje ZIZ, seminar, Ljubljana, 6. September 2007, Nebra, Ljubljana, 2007

Horvat Martina, Guzej Nina, Izvršba z verodostojno listino v teoriji in praksi: s konkretnimi vzorci in nasveti upniku, Založniško podjetje De VESTA, Maribor, 2010

Rijavec Vesna, Civilno izvršilno pravo, GV Založba, Ljubljana, 2003

Rijavec Vesna, Ekart Andrej, Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ) z novelama ZIZ-J in ZIZ-K, Uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana, 2015

Rijavec Vesna, Galič Aleš, Volk Dida, Savković Jana, Seminar Izvršba in zavarovanje v praksi, Aktualni problemi in vprašanja, GV Založba, Ljubljana, 2006

Rijavec Vesna, Keresteš Tomaž, Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ) z novelama ZIZ-H in ZIZ-I, Uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana, 2011

Volk Dida, Izterjava denarnih terjatev s sodno prakso in prepisi, GV Izobraževanje, Ljubljana, 2003

Volk Dida, Izvršba – izterjava denarnih terjatev, zakon o izvršbi in zavarovanju (neuradno prečiščeno besedilo) z navzkrižnim navajanjem zakonodaje in podzakonski predpisi, Planet GV, Ljubljana, 2009

Volk Dida, Upniki v sodnih postopkih, Aletheia, Ljubljana, 2004

Wedam – Lukić Dragica, Izvršilno pravo, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani DDU Univerzum, Ljubljana, 1979

SPLETNI VIRI

http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/stvarno_premozenje/zakonodaja/160411_BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2015.pdf (18.07.2016)

<http://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/po-izvršbi-mora-ostati-600-95-20ac-na-racunu> (21.07.2016)

<http://www.zbs-giz.si/zdruzenje-bank.asp?StructureId=887>, Navodilo o izvrševanju sklepov o izvršbi pri bankah (09.08.2016)

SODNA PRAKSA

VSK sklep I Ip 472/2007, z dne 11.09.2007

VSL sklep III Cp 692/2000, z dne 17.05.2000

VSL sklep II Ip 2917/2013, z dne 17.11.2013

VSL sklep III Cp 844/2000, z dne 31.05.2000

VSL sklep III Cp 7593/2006, z dne 14.02.2007

VSL sklep I Ip 451/2016, z dne 24.02.2016

VSL sklep II Ip 192/2014, z dne 25.03.2014

VSL sklep I Ip 2737/2011, z dne 19.09.2011

VSC sklep II Ip 940/2007, z dne 12.12.2007

VSC sklep II Ip 372/2008, z dne 12.06.2008

VSL sklep I Ip 3745/2007, z dne 13.11.2007

VSL sklep III Ip 597/2013, z dne 28.08.2013

VSL sklep I Ip 67/2016, z dne 13.01.2016

VSK sklep I Ip 191/2014, z dne 20.05.2014

VSL sklep I Cpg 1036/2015, z dne 08.09.2015

VSK sklep I Cp 889/2002, z dne 19.12.2002

VSK sklep II Ip 312/2012, z dne 18.10.2012

VSK sklep II Ip 424/2013, z dne 17.10.2013

VSL sklep I Ip 2435/2015, z dne 02.09.2015

VSM sklep I Ip 622/2015, z dne 24.09.2015